

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f ü z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
kéthavonta megjelenő kiadványa
XXI. évfolyam 232. szám
2017. november-december

Tisztelt Olvasóink!

2015-től az EÖGY füzetek minden páratlan hónapban jelenik meg.

2018. januártól minden hónap 3. csütörtökén lesz Fővárosi Örmény Klub, amelynek új helyszíne: **Örmény Katolikus Plébánia** közösségi terme, 1114 Budapest, Orlay u. 6. szám alatt. Megközelíthető a Gellért tértől a Móricz Zsigmond tér irányában, jobboldalon a 2. utcában. Mindenkit szeretettel várunk.

Az örmény naptárból

Tudjuk, hogy felsorolásunk csak ízelítő. Főként az 1998-ban megjelent (Örmény) Egyházi Hírlevél számaira támaszkodtunk. November havának ünnepeiből kiemelném 21-t, **Mária templomba vezetése**. (Kissé párhuzam vonható a február 2-i ünnepel.) Apokrif evangéliumban maradt fenn az a történet, hogy a 3 éves Máriát szülei bevezették a jeruzsálemi templomba, s ott a főpap gondjaira bízta. Mária a templomhoz kapcsolódóan nevelkedett más lányokkal együtt. A hagyományban is fennmaradt ez az esemény. A görög és örmény egyház átvette, az utóbbiban régen jelentősebb volt. Hadd említsük, a római katolikus európai területeken Magyarországon ünnepelték először – mint az a Pray-kódexben fennmaradt – Boldván, Borsod megyében, s a szomszédos Heves megyében vannak örmény jelleget mutató templomok (Feldebrő, Tarnaszentmária). Középkori emlékeink is ihlessenek bennünket!

dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: www.magyarormeny.hu honlapon is olvasható.
Elektronikus levélcímünk (e-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Szentpétery Katalin

Máramarostól Bukovinán át a csodás erdélyi hegyvonulatok felé

EÖGYKE barangolás 2017-ben (2. rész)

Csíkсомlyóhoz – Szűz Máriához gondolatban visszatérve:

a Boldogságos Szűz Mária tisztelete egykorú a ferencesek Csíkсомlyón való letelepedésével (1440-es évektől). Kezdetből fogva szokássá vált az évközi Mária-ünnepeken a Szűzanya köszöntése, amelyre a hívek a szomszédos helységekből is jöttek. 1444-ben IV. Jenő pápa már megállapította „igen sok nép jár Somlyóra Szűz Máriát tisztelni”. 1567. pünkösöd szombatján is összegyűltek a székelyek Csíkсомlyón, hogy segítséget kérjenek hitükben való megmaradásukhoz, és hálát adni Istennek és a Szűzanyának a segítségért. Ekkor

Dr. Szarka György

volt a tolvajostetői (nagyerdei) győztes csata, aminek emlékét is ünneplik, amikor a csíki és a gyergyói katolikusság elhárította szülőföldjéért az erőszakos hittérítés veszélyét. (Ez a probléma a XXI. sz.-ban is aktuális. Ezért a 2017 évi búcsú jelmondata „Tarts meg minket őseink szent hitében!” volt.)

Mi is fohászkodtunk Nagyszonyunkhoz, hogy megtartsion bennünket őseink hitében,

és tudjuk életünkben megvalósítani a bölcs mondást. „Ki kell szeretni az emberekből a jót!”

A festett üvegablakok magyar szentjei között *Kapisztrán szent János* is megtalálható magyar zászlóval a kezében.

Nagygalambfalva, a református templom

„Porból lettünk, fából élünk” – mondják az emberek **Zetelakán**, ahol a deszka megmunkálásnak és zsindegykészítésnek nagy hagyománya van. Sajnos már kevesen űzik ezt a mesterséget! Zetelakán áthaladva **Székelyudvarhelyre** vitt utunk, ahol az Emlékezés parkját tekintettük meg (*Orbán Viktor* ajándéka a városnak). Történelmünk 13 jelentős egyéniségét

Vendégvárók Gyuri bácsi portáján magyarországi szobrászok formázták: *Csaba királyfi, Szent László, Hunyadi János, Fráter György, Báthory István, Bethlen Gábor, Bethlen István, II. Rákóczi Ferenc, Wesselényi Miklós, Bem apó, Kós Károly, Nyíró József* és akit nem lehetett megnevezni a „vándor székely hazatalál” (*Wass Albert*) mellszobra látható az emlékparkban.

Kányádon, Bögözön áthaladva **Nagygalambfalvát** is érintettük, ami *Kányádi Sándor* (*1929. május 10.) szülővárosa. Itt megtudhattuk,

Szent Ábrahám, a gyógygyövényes csodakertben

Székelyvarság határában

hogy a költő kérdésére mit választott az egyszeri székely gyerek: - „Mi a vers?”

- A vers az, amit meg kell írni.”

Nagygalambfalva híres XIII. sz.-ban épült református templomáról. A falu testvérvárosa Mikepércs. 2017-ben, a reformáció 500 éves évfordulója alkalmából a mikepércsi lelkész 500 km-t futott pénzt gyűjtve a nagygalambfalvai templom

restaurálására és a hitélet serkentő közösségi ház létrehozására. Jelentős összeget sikerült összegyűjteni.

Az unitárius **Székelykeresztúron** átbuszozva hallhatunk a Gyárfás kúriáról, ahol *Petőfi Sándor* utolsó éjszakáját töltötte. „Egy gondolat bánt engemet” kezdetű versét a költő itt szavalta el egy körtefa alatt, amit Kányádi Sándor is megörökített írásában. Ma fogyatékos gyerekek foglalkoztatója a ház.

Piknik a Csorgókő-vízesésnél

Kissomlyosra érkezvén Szarka Gyuri bácsi portáján volt a „szíveslátás”. Előtte még megnéztük az unitárius templomot, mely felújítás alatt áll. Az 1798-ban épült templomot és a falut a polgármester mutatta be. A település 1318-as évek óta ismert.

Gyuri bácsi portájára érkezvén meghallgattuk *Reményik Sándor* „Ne hagyjátok a templomot és az iskolát” versét, aminek mondanivalója örökérvényű. Csörögével, szilvóriummal, miccsel, sajttal és sok szeretettel fogadtak bennünket. A lányok, asszonyok, urak díszes népi ruhába öltöztek. Jubileumi ünnepséget is ültünk itt, mivel a Gyuri bácsi vezette „Erdélyjárók” mozgalom idén lett 25 éves. Az 1992-től Gyuri bácsi vezette kirándulások mindenkinek lelki, testi felüdülést jelentenek, bővíti kulturális, földrajzi tudásunkat.

Utunk következő célpontja **Szentábrahám** volt, *Zsindelykészítés*

ahol a gyógynövényes csodakertet ismerhettük meg. *Csiki Emese*, a kert gazdasszonya mutatta be a családi vállalkozásban vezetett gazdaságot. Egy 300 éves kúria körül alakította ki a gyógynövény ültetvényt. Izsóp-teával kínált bennünket, ami az asztma ellenszere, vörös húsknál fűszerként szolgál, és valamikor a táltosok füve volt. Áldozat bemutatásoknál a tűzre dobták az izsópot, és ekkor révületi állapotba kerültek, azaz az izsóp lélektisztító hatással volt rájuk. A Bibliában az L. zsoltár is megemlíti a növény lélektisztító hatását:

„Moss egészen tisztára (*Uram*) vétkeimtől, bűnömötől tisztíts meg engem! .....

Hints meg engem izsóppal és megtisztulok, moss meg engem és a hónál fehérebb leszek!”

Sokféle, kb. 60 gyógynövény faj díszíti az 50 hektáron elterülő kertet, a legtöbbje

évelő. Többek között megtudhattuk, hogy a zsálya a felső légúti és más gyulladásos folyamatok csökkenését szolgálja, a lándzsás útifű kiváló a köhögés ellen, a bíbor kasvirág (*Echinacea* sp.) immunerősítő hatású.

Lehetőség volt különféle teakeverékek, tinktúrák vásárlására, ami értékes vásárfiának bizonyult az otthonmaradt szeretteink részére.

Szállásunkra hazaindulván megálltunk **Székelyvarság** határában felállított székelykapunál, ami 2011-ben készült, és rovásírással is díszített.

Délután *Grippert László* túratársunk, restaurátor vetítettképes előadást tartott igen érdekes munkájáról. A régi és modern műtárgyak értékmegővését, az idők során kapott sebek gyógyításának problematikáját mutatta be. Bepillantást nyerhetünk a nagyméretű festmények szállítási nehézségeibe is.

Az este másik eseménye egy helyi szokás megismerésére adott alkalmat: a templomban a falu közössége ünnepélyes hálaadó szentmisét tartott az 50 évesekért és más jubilálókért. A szentmise után a családtagok köszöntötték egymást szíves szóval, finom süteményekkel, apró ajándékokkal. Megható volt a színes népviseletbe öltözött családtagok bensőséges ünnepeit látni!

A templomtól szálláshelyünkre menvén megismerhettük a legtöbb portát ékítő székelykaput, melyek legtöbbje a XX. sz. - ban készült, de a 2000-es évekből is

láthattunk alkotást. Örömmel állapítottuk meg, hogy a kapufaragás hagyománya nem alszik ki Székelyvarságon.

Utolsó előtti napon ismét túracipőt húztunk és a Tifán háztól indulva Csorgókő felé vettük utunkat. Közben láttunk egy „ványoló”-t, ami a helyi szőnyegmosó alkalmatlanság. A patak vizét összegyűjtik egy faeresztékbe, amire a szőnyeget ráhelyezik, és a víz ereje megtisztítja azt.

Tifán Csaba vendéglátónk – Székelyvarság

Menetközben közelről láthattuk Erdélyországban sokfelé, de Magyarországon ritkán előforduló (védett) *Telekia speciosa* Compositae családba, Tubuliflorae alcsaládba tartozó attraktív megjelenésű, nedves élőhelyet kedvelő évelő növényt. Baumgarten határozta meg és *Teleki Pál* iránti tiszteletből adta a nevet.

Egy „zavarás”-on is átkeltünk, mely tulajdonképpen egy fakerítés, ahol az állatok nem tudnak áthaladni, de az ember ügyeskedve igen. Ekkor egy nagy, szép mezei virágokkal tarkított igazi hegyi rétre értünk, ahonnan szép visszapillantást nyerhettünk Varságra. Itt meghallgattuk

Erdélyi József: Borívók c. versét. Pazar szép napsütéses időben, gyönyörködve a természet adta szépségekben nemskára elértük a tásasbérci kilátót, ahová felmászva a környező táj változatosságát szemlélhettük meg. Utunkat a csorgókői vízeséshez folytattuk, ahol a vízformálta andezitsziklák csodálatos alakzatait láthattuk. A vízeséshez közel lévő réten, a helyiek kedvelt kirándulóhelyén egy kis pikniken vettünk részt, ahol nagy élvezettel fogyasztottunk sajtot, ordát és iszogattuk a pálinkát.

Hazafelé indulván még betértünk a „Parlament” kiskocsmába, ahol sörrel öblítettük le az utolsó falatokat.

Lehetőségünk volt *Tamás Antal* portáján a zsendelykészítést is ellesni. A fenyőfából készített zsendely mesterfogásait még nagyapjától tanulta a mester.

Székelyvására hazaérvén *Tifán Csaba* és családja búcsúvacsorával vártak bennünket. A finom töltött-káposzta elfogyasztása után dalra fakadt a kirándulócsapat a helyi együttes kíséretével (hegedű, bőgő és „mellzongora”, azaz tangóharmonika), majd táncra perdültünk a háziakkal, akik népviseleti ruhát öltöttek az est tiszteletére. A férfiak „karmantyú”-ját a nemzetiszínek díszítették.

A sötét beálltakor meggyújtották a máglyát, és késő estéig énekeltünk vendéglátóinkkal finom borocska iszogatósa közben.

Elérkezett az utolsó nap. A helyiek kedves énekes búcsúztatója után, elhagyva a görgényi „lázon” (vulkáni fennsík) elterülő Varságot, Székelykeresztúron át **Farkaslakára** indult a busz. *Tompa László*: Lófűrösztés c. versének meghallgatása

A vendéglátók énekkel búcsúztattak

irodalmi ismereteink bővítését szolgálta. Farkaslakán *Tamási Áron* (1897-1966) szülőfalujában az író emlékének sírjánál adóztunk, aki

„Törzsében székely volt,
Fia Hunniának,
Hűséges szolgája
Bomlott századának”

Az emlékművet a helyszínen faragta ki 7 tonnás hargitai vulkánkőből *Szervátiusz Jenő* és *Tibor*, amit 1972-ben avattak fel. A sírt két oldalt egy-egy csertölgy övezi.

Nem messze a sírkőtől a három éve felállított Trianon emlékmű körül bazaltkockából Nagy-Magyarország térképe látható, a 13 kopjafa pedig az aradi vértanukra emlékeztet.

Az út mentén kézműves kirakodóvásárban a népi hímezéseket, a színes korondi kerámiákat, faragású használati edényeket csodálhattuk.

Ezután Korondon áthaladva a sóvidék felé, Parajdra vitt utunk. Erdély egyik legnagyobb sóbányája található itt, valamint a legtöbb sós forrás ezen a környéken fakad. A sóhegyek évente 3 mm-rel növekednek.

Áttérve Maros megyébe Szováta fürdő-város mellett haladunk el. Beomlott sóbányából kialakult sós tavak közül a legnevezetesebb a Medve tó, aminek nagyon magas sótartalma miatt alig lehet úszni benne, csupán lebeg az ember a víz felszínén. A tó vízhőmérséklete bizonyos mélységekben az 50-70 °C-ot is eléri.

Vármezőn finom piztráng ebédre álltunk meg. A helyben lévő piztrángost a Nyárad folyó táplálja. A puliszkával körített piztráng elfogyasztása után **Marosradnót** felé vitt utunk. Régi vára helyén *Rákóczi György* várkastélyt épített, amelyben több erdélyi országgyűlést is tartottak. A XVII. sz.-ban átépítették, és abban a formában áll napjainkban is a négyszögletes alaprajzú, négy bástyával díszített várkastély. Viszonylag jó állapotát csak egy mielőbbi felújítás után tarthatja meg.

A Maros völgyét elhagyva **Aranyosgerendnél** áttértünk az Aranyos völgyébe. Ez a település már a bronzkorban lakott volt, a rómaiak erődépítményt építettek útjaik védelmére, 1529-ben *Zápolya*

János országgyűlést tartott itt. A történelmileg jelentős község temploma 1290-ben épült, amit később lebontottak, de újjraépítették az eredeti templom köveiből a XV. sz.-ban.

Ezután már a tavalyi utunk során megismert városokon áthaladva egyre közeledtünk Magyarorszáig felé: **Gyalu, Kalotaszeg** – itt egy óriási eső ért utol bennünket, szinte az orunkig se láttunk az esőfüggöny miatt, **Körösfő, Bánffyhunad, Csucs** – *Ady Endre* verseit hallgattuk. Csucsán vette át Bem apó *Czetz Jánostól* (1822. június 8. Gidófalva - 1904. szeptember 6. Buenos Aires) az 1848–49-es forradalom és szabadságharc örmény-magyar honvédtábornokától a hadsereg vezetését. A tábornok a kivégzés elől Argentínába menekült, ahol az argentin hadsereg kiemelkedő szervezője és Argentína első nemzeti katonai akadémiájának alapítója, 25 éven keresztül igazgatója volt. Katonai egyenruhát is tervezett a hadseregnek. A csucsai templomban *Petrás Mária* kerámia domborművét láthatja a betérő *Czetz János*ról és Bem apóról.

A Királyhágón át **Nagyvárad** felé haladtunk, és rövid időn belül már a hazai utakon kanyargott buszunk.

„A közös hazában egymás megbecsülésének egyik legfontosabb támpontja, egymás kölcsönös megismerése...” – írta *Czetz János* Emlékezéseim c. könyvében. Mi is ezt tettük idei utunk során is Bukovinában és Székelyföldön.

Farkaslaka, koszorúzás Tamási Áron sírjánál

20 éves az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a képviselőiből alakult II. kerületi Örmény Önkormányzat – Fotókiállítás

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 20 évvel ezelőtt, 1997-ben alakult meg és ettől kezdve indította önállóan képviselőjelöltjeit az örmény önkormányzati választásokon. A Budapest II. ker. Marczibányi Téri Művelődési Központban e kerék évforduló alkalmából kiállítást szervezett a Budapest Főváros II. kerületi Örmény Önkormányzat, amelyet 2017. november 3.-án *dr. Issekutz Sarolta* elnök-asszony nyitott meg. A kiállítás megnyitót megtisztelte a kerület parlamenti képviselője, *Varga Mihály* nemzetgazdasági miniszter úr is.

Az elnök bevezetőjében beszélt azokról az okokról, amelyek az egyesület megalakítását sugalmazták, s amely okok lényegében ma is fennállnak: az utóbbi évtizedekben hazánkba bevándorolt keleti örménység kirekesztő magatartása a 350 éve a Kárpát-medencébe menekült történelmi örményekkel, a magyarörményekkel szemben.

A tárlatvezetés az Egyesület alapító okiratában szereplő célkitűzésektől

napjainkig tartott a gazdag tevékenység ismertetésével, amelyek a címmel ellátott tablókön elevenednek meg. Utalt rá, hogy az egyesület messze meghaladta azt a cél-

Jobbról Issekutz Sarolta, Szollár Péter János, Varga Mihály miniszter, és Kabdebó János

kitűzést, hogy jelölő szervezetként képviselőjelölteket állítson, élő és hatékonyan működő kulturális egyesületté vált. Ennek egy jó összefoglalását az egyik tablón olvashatjuk.

A kiállítási tablók címei, az életben is bizonyított fontossági sorrendben: Klubok, Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek, Kiállítások, Könyvkiadások, Közösségépítés, Konferenciák, Örmény Kultúra Hetek, Aradi

Az EÖGYKE a 20 év alatt:

36 tematikus kiállítást rendeztünk 112 helyszínen (Mo., Erdély, Délvidék, Örményo.)
 Erdélyi Örmény Múzeum könyvsorozat 25 kötete és 36 könyv kiadását támogattuk
 94.000 km-t barangoltunk, koszorúztunk, búcsúba utaztunk
 Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek 231+4 különszáma jelent meg
 Fővárosi Örmény Klub 234 napon üzemelt különböző programokkal
 Három Örmény Kultúra Hete alatt 24 napra való programot állítottunk össze
 Rendezvényeinken legalább 200.000 db szendvics fogyott, a pogácsa már kiszámíthatatlan
 Erdélyi temetőink felújítását támogattuk: Erzsébetváros, Szamosújvár, Gyergyószentmiklós
 Erdélyi templomaink állagának felújítását támogattuk: Erzsébetvárosban, Szamosújváron, Gyergyószentmiklóson, Csíkszépvízen, Eleméren, Budapesten
 Megszámlálhatatlan szobor felállítását és emlékhely kialakítását támogattuk,
 Kb. 70 közgyűjtemény számára ajándékoztuk kiadott könyveinket, évkönyveinket, füzeteket
 Kiadtuk egyedülálló módon az Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiáját (2000 és 2010-ben) 1600 oldalon, 66 színes címerrel
 Megrendeztük az első országos Tanulmányi versenyt az örmény – erdélyi örmény kultúra bemutatására 19 egyházi és világi középiskola 95 diák, 19 pedagógus részvételével, ezáltal a 114 résztvevő családjai, barátai, iskolatársai gazdagodtak az örmény kultúra megismerésével, azaz több ezer ember, miután a 19 iskolai könyvtár is megkapta örmény szakkönyveinket ajándékba.

Vértanúk, Koszorúzások, Barangolások, Kapcsolatok erdélyi szervezetekkel, Egyházi kapcsolatok, Hírességeink, Tanulmányi verseny, Kapcsolat az óhazával,

Önkormányzataink, Díjak, Bp. Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat.

A megnyitón *Fogolyán Krisztof* fuvolaművész játékaival elvarázsolta a hallgatóságot, hogy

Fogolyán Krisztof

aztán *Alexa Károly* irodalomtörténész könyvbemutatójára koncentrálhasson. Az EÖGYKE Erdélyi Örmény Múzeum sorozat 24. kötetét mutatta be *Lázár István: A vörös számum* címmel. A könyv szöveghű kiadása a Légrády testvérek 1920-ban kiadott könyvének, amelyet a Bp. Főv. II. kerületi Örmény Önkormányzat és a Ferencvárosi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat támogatott.

Alexa Károly rendkívül érdekesítő előadást tartott a korról és irodalmáról, az íróról, a megismisített történelmünkről, amelyet fiatalkori iskolai tanulmányainkban „dicsőséges Tanácsköztársaság” címszóval tanul-

Alexa Károly irodalomtörténész

Részlet Alexa Károly - a könyv előszavának tekinthető - „A Kommün mint irodalom” c. tanulmányából:

„...és végül tegyük fel azt az alapkérdést, ami ezt a történelmi-irodalomtörténeti vázlatot mintegy „kiprovokálta”: hol a helye ebben a politikai és szellemi térben Lázár István 1920-ban megjelent A vörös számum című regényének? És egyáltalán: ki is ez a Lázár István? Ez utóbbira könnyebb a válasz: egy elfelejtett magyar író a két világháború közötti évtizedekből. Olyannyira nem létezővé vált (1936-ban bekövetkezett halála után), hogy a hatvanas évektől egy jelentősnek éppen nem mondható (rendszerpárti) szociográfus-publicista fesztenül használhatta ezt a nevet. Nem tartozott a századelőn ama néhány legendássá híresült, a civil mindennapokból és normák közül kivonuló „kődlovagok” közé – ami keveset tudunk róla, annak alapján

egy polgári életvitelű, azaz hivatalos is viselő szolid íróembert rajzol fel a képzelet. Akinek műve és működése mégis telis-tele van meglepő tényekkel. Az irodalmi lexikonok pár sorban meg-megemlékeznek róla, az irodalomtörténeti összefoglalásokban nyoma sincs: a XX. század elejének kánonját a Nyugat határozta meg, és ő ebben a lapban soha sem szerepelt. Az egyetlen kivétel Várkonyi Nándor 1942-es szintézisének szabatos – bár szelíd közhelyektől sem mentes – ötsoros kisportréja: „Romantikus történeti regényei többnyire a Székelyföldön játszódnak, de szívesen megy távoli, exotikus tájakra is. Élénk képzelettel költi mozgalmas történeteit: a magyar élet rajzában nincs híjjával a jellemző készségnek sem. Bibliai tárgy

gyű regényei közt a Krisztus címűben vállalkozott a legmerészebb feladatra.” Gyergyószentmiklósi születésű (1881), magyarörmény származású volt, jogot végzett, hallatlanul sokat publikált, lapot szerkesztett (Magyar Világ), amely kora legjelesebbjeit is foglalkoztatta, írt verset, filmszcenáriókat (pl. a Gyimesi vadvirágét), egy darabig államrendőrségi alkalmazott volt. Erős jelenléte tapasztalható a Trianon után megerősödő „tu-

ráni” mozgalmakban. Halála után érdemben először a 2014-ben az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület által kiadott Távol az Araráttól... című, a magyarörmény irodalmat bemutató antológia foglalkozott munkásságával. Ám volt nevének-könyvének még egy hangsúlyos említése: ott láthatjuk az 1945-ben

frissiben összeállított A fasiszta szellemű, szovjetellenes és antidemokratikus sajtótermékek jegyzékében, amely listába vett műveknek a megsemmisítését maguk a szovjet hatóságok ellenőrizték, „az orosz-magyar fegyverszüneti egyezmény 16. pontjának értelmében...” (Remek emlékeztető arról, hogy miféle szellemiség és politikai indulat vette át a hatalmat Magyarországon a háborús vereséggel.) Magánmegjegyzésnek szánva: Lázár István életének és életművének kutatása remek doktori disszertációs téma lehet(ne) – forrásként kínálkozva a magyar filmtörténet éppen úgy, mint a Napkelte, a Pesti Hírlap és a Magyar Világ évfolyamai, a Turul Szövetségre csakúgy, mint a Petőfi Társaságra vonatkozó feljegyzések, írt róla *Szentkuthy* és *Nagy Lajos* stb.; leánya, a verseket is publikáló *Kazatsay Emilné Lázár Jolán*, a Madách Színház segédszínésznője, 1975-ben halt meg, az író esetleges

hagyatéka talán ezen a szalon is megközelíthető. Egyelőre még arcképét sem bírjuk. Mindenesetre úgy vélem, hogy az alapos, kíváncsi és politikailag elfogulatlan műelemzés Lázár „napkeleti történeteit” is odaperelhetné, ahová valók: a százelő magyar szecessziójába, mondjuk, *Lechner* épülettervei, *Csontváry* cédrusai és *Herczeg Ferenc* Pogányok című regénye közelébe. Sírja a Kerepesi Temetőben található – ha még: 36-1-40....”

B.J.

Az örmény naptárból

Karácsony ünnepi előkészülete is böjttel van összekapcsolva. (Ez november 15-én kezdődik, mint a görög egyházban). Az örmény egyházban 24-én van az előesti liturgia. Erdélyben e napon este 5-8 óra között végezték. Vannak saját énekei a 25-i liturgiának, s 26-án Szent István első vértanúnak. Ezévi sorozatunk végén hadd idézzünk Szent István liturgiájának bevonulási énekéből*:

„Ezért te, aki jobban felmagasztaltattál a dicsőségbe, mint valamennyi szent, kérd számunkra is a mennyi adományozótól az örök élet ajándékait és nagy irgalmasságát.”
dr. Sasvári László

* Szent Liturgia örmény katolikus szertartás szerint. Budapest 2006, 101. oldal

Az Aradi Vértanúkra emlékeztünk

Október 4-én az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület rendezésében emlékeztünk meg a vértanúkról, különösen az örmény származású *Kiss Ernő* honvéd altábornagyról, *Lázár Vilmos* honvéd ezredesről, valamint *Czetz János* – a szabadságharc legfiatalabb – tábornokáról, akinek sebesülten sikerült elmenekülnie, majd Argentínában dicsőséget szereznie a Katonai Akadémia megalapításával, a Térképészeti Intézet beindításával, működésével.

Az estet a Himnusz eléneklése után *dr. Issekutz Sarolta* nyitotta meg, emlékeztetve az 1995-ben hozott Fővárosi Örmény Kisebbségi Önkormányzat határozatára, amely a hazai magyarörmények legfontosabb ünnepeként az Aradi Vértanúk napját, október 6-át jelölte meg. A volt fővárosi elnök felelevenítette a mindig zsúfolásig megtelt Városháza dísztermében tartott megemlékezések változatosságát, a közös ünneplés felemelő hatását. *Esztergály Zsófia Zita* jelenlegi

elnök köszöntőjében megerősítette a hagyomány folytatását.

Dr. Kedves Gyula hadtörténész, aki az első megemlékezések, kiállítások óta hűen vállalja a szabadságharc történelmi háttér-

A mikrofonnál *Esztergály Zsófia* és *dr. Issekutz Sarolta*

nek, lefolyásának, szereplőinek – különösen az örmény gyökerűeknek – bemutatását a közösségünk számára, most a hőseket, mint embereket mutatta be közvetlen modorában. *Szatmárnémetiről László Zita* színművésznő és *Hencz József* zeneszerző

László Zita

Dr. Kedves Gyula

zongorán Főhajtás című irodalmi, zenés megemlékezést adtak elő, versek, prózák, dokumentumok felhasználásával. A műsor szép íve, tartalma, az átélés hatása a szűnni nem akaró tapsban összegződött. Harangzúgás mellett koszorúztunk a hősök kopjafájánál. Fogadás, erdélyi örmény ízekkel zárta a rendezvényt, amelyet a Bp. Főv. II. ker. Örmény Önkormányzat és a Fővárosi Örmény Önkormányzat támogatott.

M

Aradi Vértanúkra emlékeztek a XV. kerületi örmények október 6-án

A XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat híven ápolja az örmény származású Kiss Ernő altábornagy, aradi vértanú emlékét. Az általuk állított bronzplakkal díszített emléktáblánál a XV. kerületi *Kiss Ernő* utcában, minden évben október 6-án és márc. 15-én emlékünneppel tisztelgnek és róják le kegyeletüket.

2017-ben az emléktábla felavatásának

15. évfordulóján jelentős ünnepséget tartottak, *Nuridsány Zoltánné* elnök vezetésével a szép számmal megjelenő, jó részt ismert érdeklődő közönség előtt. Az emléktábla jobb és baloldalán a Vitézi Rend sorfala állt. *Dr. Horváth Zsolt* történész, a Nemzeti Emlékezeti Bizottság Hivatalának kabinetvezetője elmondta megrendítő gyásznap beszédét. Nyomban utána az emlékező közönséggel együtt,

elmondták az Úr imádságát. *Várady Mária* színművész közreműködésével örmény nyelven elhangzott az Örmény Himnusz, a Miatyánk és a Darumadár. A Hartyán Általános iskola két tanulója verset mondott. Koszorúzás után elénekelték a Szózatot és baráti beszélgetésekkel zárult a tiszteletadás, amely hosszú ideig emlékezetes marad.

Dr. Cs.G.

Középen dr. Horváth Zsolt

Az örmény Fülemile, Arany János és az egyházdoktor Naregi Szent Gergely

Fájdalmas gyertyagyújtás indította októberi összejevetelünket. Tarján Tamás Arakhel irodalomtörténész, egyetemi docens, dramaturg és színházkritikus halála megrendítő számunkra. Dr. Issekutz Sarolta idézte önvallomását, egy perces néma csenddel és ősi saragannal búcsúzott közösségünk Hovhannesian Arakhel Tamástól.

Arany János születésének 200. évfordulóján nem tudunk nem reflektálni a magyar költészet tudós csillagára. Átala ismertük meg a világirodalom nagy műveit oly zengő nyelven, hogy az eredeti alkotás károsodás nélkül ragyogta értékeit. Az örmények szintén megbecsülik fordítóikat, az év két napját nekik szentelik. A Fővárosi Örmény Klubot október 19-én Örményeink, magyarul / Nagy művek, nagy fordítók a Szent Fordítók Napjának jegyében tartottuk. Vendégeink voltak: *Fábián László* író és *Dr. Szám László* fordító.

„Endre királyunk ... egy oklevele tanúskodik arról, hogy a királyi dalnokok

Haik Viktória és Jeges Krisztián

Mikrofonnál dr. Issekutz Sarolta, Zárug Béláné tartására fekvő jószágok voltak rendelve. Ily énekes egyik-másik fejedelmünk udvarában nem elszigetelt jelenség volt... költők egész raja, osztálya létezett, mely az énekszerzést szakmányul űzte... Gabriel ille hungarus Mátyás korában élt, s gyönyörű dalokat, verseket szerzett anyai nyelvén, honfitársa öröme, oly szerencsével, hogy azokban Mátyás, a pannonok tudós királya is kedvét találná” – írja Arany János a magyar dalnokok sorát kutatva. Ilosvai Selymes Péter, Tinódi Lantos Sebestyén ékes magyar nyelven beszélnek el történelmünket, Toldi Miklós általuk maradt ránk.

Örmény-földön asughok, guszánok tanulták és adták

tovább a népi líra gyönyörű sorait, a hajreneket. Ők terjesztették a szerelmi költészetet, de egyben mély gondolatiságukkal, példabeszédekkel a nép tanítói is voltak. Mind közül „kiemelkedik *Szajat Nova*, akit az asughok fejének, legnagyobb asughnak tartottak, míg *Kucsag Nahabed a „fülemile”* nevet kapta. Nahabed Kucsag a XIV. században élt, néhány száz verse maradt hátra, leginkább négysoros rövid versek, szerelmi tárgyúak. Szerelme nem boldogta-

lan, nem reménytelen. Lépten nyomon találkozik verseiben szerelmesével. Színesen írja le kedvesét, ki a világ legszebb teremtese...” – idézem *Dr. Hovhannesian Eghia* tanulmányából, mely 1942-ben jelent meg. A költő „*Fülemile*” megszólaltatása *Fábián László* remeke. Picit archaikus, gyönyörű költői, érzéki, metaforikus nyelv. A Versek három hangra előadása

Várady Mária és Dr. Szám László

után az író kérdésünkre elmondta: senki sem kérte, csak úgy, a maga öröme és tegyük hozzá a mi gyönyörűségünkre, születtek ezek a fordítások.

Haik Viktória, Jeges Krisztián és Várady Mária örömmel és szeretettel lubickoltak. Igen, zenei anyag ez a javából, a magyar nyelv zenéje; érzelmi színei, frazeológiai egységei, váltásai, karakterei és szenvedélye mind megcsillantak ezekben a versekben. Az élet nagy kérdései, születés, halál, párválasztás, titkokkal teli szerelem, háború, honatalanság, mind-mind felvilágnak és az örmény lélekre jellemző választ adnak. *Fábián László* mély meggyőződéssel állította, hogy ezek a középkori örmény énekek valóságos gyöngyszemei az egységes világirodalomnak.

Régi adósságunkat törlesztette *Dr. Szám László*,

Várady Mária és Fábián László

aki heroikus következetességgel dolgozott az örmények legnépszerűbb imádságos könyvének fordításán. „Naregi Gergelynek ezt a munkáját is az örmények egyszerűen Naregnek nevezik, ami a Szentírással egyenlő helyet foglal el az örmény házakban.... majdnem minden írástudó házban az asztalon találjuk azt és naponta olvasnak belőle egy-egy fejezetet... Néhai *Kucsagian Torgom* patriarcha budapesti látogatása alkalmával az itt tartózkodó, kevésszámú örményhez intézett első kérdése az volt, hogy olvasák-e néha Naregot?” - így vezeti be *Dr. Hovhannesian Eghia* a Bánat könyve ismertetését.

Már régóta ismerjük *Weöres Sándor* fordításában *Beszélgetés* a szív mélyéből Istennel szököárként feltörő sorait. Sejtésünk beigazolódott: a keleti szakrális irodalom egyedülálló csúcsa ez az Imakönyv. *Dr. Szám László* fordító a Sors kifejezhetetlen akaratából kezdett el örmény nyelvből fordítani. Szerencsére hallgatott az Órangyalára, aki így szólt: hagyjál mindent és foglalkozz ezzel!

Most kezünkben tarthatjuk az örmény nyelven írott ezeréves elmélkedéseket, könyörgéseket MAGYARUL, melyek az örmény nép nagy szentjének és egyben a római katolikus egyház doktorának műve! *Dr. Szám László* járható utat létesített az örmény liturgikus egyházi irodalom és a magyar anyanyelvű örmények között.

Haik Viktória, *Jeges Krisztián* és *Várady Mária* a gondolatok, sugallatok fényes szintjét gyönyörű művészi mélységgel társították. Igazi nagy pillanatok, nívós műsor, megérdemelt nagy siker volt részünk ezen az októberi Klubdelutánon. Az Ani - Budavári Örmény Színház megújulást mutató alkotói bravúros gyorsasággal váltottak a témák és stílusok közt.

Fabók Biborka elszavalta *Tompa Mihály* egy versét, a szerző születésének 200. évfordulóján. Az emlékeztől a riportig és szertartásig minden hang hitelesen szólalt meg.

A fordító a sorban álló közönség kérésére örömmel dedikálta *Naregi Szent Gergely A bánat* könyve hiánypótló kötetét.

Köszönet illeti a tartalmas rendezvényért *Zárugné Tancsin Katalin* elnök-asszonyt, és *Heim Pál*, *Szongott Gábor* képviselőket. A Budavári Önkormányzat ismét tanúságot tett arról, hogy támogatja a kultúrát, mert próbatermet biztosított a Kapisztrán téri színházban. Köszönjük! Külön köszönet jár *Szűcs Enikő* képviselőnek, aki lábadozása után áldozatos munkájával segítette az est sikerét.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület ezzel a tetteivel újra és újra gyarapítja a Kárpát-medencei ősi diaszpóra identitás tudatát. Mi mindent lehetne tenni, ha a minket megillető támogatásban is részünk lenne....Egy biztos: Naregi Szent Gergely Bánat könyve helyet kap otthonaink asztalán.

Várady Mária
a Budavári Örmény Önkormányzat elnöke

Kerek évfordulók

385 évvel ezelőtt született I. Apafi Mihály

Apanagyfalvi *I. Apafi Mihály* (Ebesfalva, 1632. november 3. – Fogaras, 1690. április 15.) erdélyi fejedelem (1661-től haláláig). Almakeréken temették el, majd 1942. november 23-án hamvait – fiával együtt – a kolozsvári Farkas utcai református templomban helyezték végső nyugalomra. Felesége *Bornemissza Anna* volt, aki tizennégy gyermeket szült neki, de csak egy fiú, a későbbi *II. Apafi Mihály* fejedelem élte meg a felnőttkort.

létrejött. A fejedelem befogadta a Moldvából menekülő örményeket Erdélyországba és engedélyezte letelepülésüket, kereskedő- és iparos tevékenységüket, vallásuk gyakorlását, kiváltságokat adva nekik. A hazát talált örménység meghálálta a segítséget és fel lendítette Erdély gazdaságát, polgárosodását, kultúráját. A közel 350 éves magyarörmény diaszpóra ma is hálás szívvel emlékezik meg I. Apafi Mi-

hály fejedelemnek köszönhető a Kárpát-medencei örmény diaszpóra

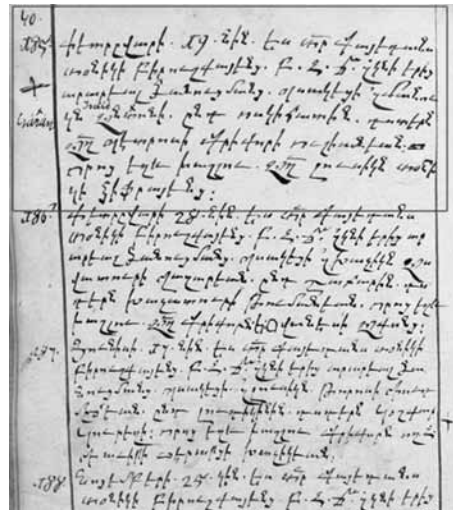
hály fejedelemről, akinek megmaradásukat köszönhetjük. M

170 évvel ezelőtt született Czárán Gyula (1847 – 1906), a Bihar hegység apostola, író, turista, barlangász...

Felbukkant *Czárán Gyula* dédszüleinek, *Czárán Emánuelnek* és *Ulián Arankának* az esketési anyakönyvi bejegyzése a gyergyószentmiklósi örmény katolikus anyakönyvekből, 1764. február 19-én

Gyergyószentmiklóson egészen 1841-ig, Szamosújváron pedig 1843-ig örmény ábécével íródtak az örmény katolikus anyakönyvek. Igazi rejtvény a kutatóknak!

Pagonyi Judit

Elsőpró siker a Kárpát-medencei Székely és Magyarörmény Fesztivál

Az, hogy a trianoni trauma után az ország viszonylag hamar újra talpra állt, nem egyetlen személynek, hanem az egész magyar társadalomnak köszönhető – mondta Prof. Szakály Sándor, a VERITAS Történetkutató Intézet főigazgatója a II. Kárpát-medencei Székely és Magyarörmény Fesztiválon, Budapesten.

A Fővárosi Örmény Önkormányzat október 28-án tartotta meg a már hagyománynak számító fesztivált, amelynek első helyszíne tavaly Gyimes volt. A rendezvényt kerekasztal-beszélgetések, filmvetítések, kiállítások, humoristák, élő koncertek, argentintangó-be mutató, valamint székely ételek, balatoni borok színesítették, illetve első ízben itt adták át a Fővárosi Örmény Önkormányzat által alapított *Czetz János*-díjat is.

Kabdebó János, Lázár Imola, Szöcs Géza, Esztergály Zsófia

Esztergály Zsófia a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke és az

esemény szervezője elmondta: A program összeállításánál két fő témát igyekeztem megjeleníteni, olyan közösségformáló személyiségekkel, akik vagy örmény gyökérűek, vagy emblemátikus és értékes képviselői egy-egy, az összmagyar társadalmat érintő kérdésnek: a Kárpát-medencei magyarság, azon belül a székelység és örménység helyzete, vagy

esszenciális bemutatása. A tartalmas programokat könyved és fesztelen hangulatban jelenítettük meg. Ennek sikere mindannyiunk számára öröm és felüdülés volt. Az események összeállítása változatos elemeket tükröz, hiszen legalább akkora népszerűségnek örvendett a Magyarörmény és székely karaktereket figurázó improvizációs játék, mint *Herczku Ági* és a Banda, vagy a varázslatos kaukázusi dallamokat játszó Group Duduk koncertje, vagy pedig a komolyabb hangvételű tárlatok és filmek.

Szakralitás a művészetben

Látható volt *Lázár Imola* tűzzománcművész: Az Örmény Biblia képekben, valamint *Kabdebó János* fotóművész: Örmé-

nyek című tárlata. A kiállításokat *Szócs Géza* Kossuth- és József Attila-díjas erdélyi magyar költő és politikus méltatta. Köszöntőjében kiemelte: a különböző nemzetiségek összefogása és találkozása meghatározó a magyar történelemben. Az örmények tekintetében például egyértelmű, hogy milyen fontos volt számukra magyarrá lenni és bizonyítani: ezt meg is tették! Azonban kulturálisan is adóztak a magyarságnak, hiszen ahogy az örmény, úgy a magyarörmény

Dr. Szakács Ferenc Sándor, Dr. Szakály Sándor, Szabolcs Attila, Józsa Judit, és Pesty László

← *Kali Kinga* armenológus

művészetben megjelenő szakralitás mindannyiunk számára fontos és máig tiszteletre méltó – hangsúlyozta *Szócs Géza*.

Lázár Imola alkotásairól elmondta: a munkájához alapul vett örmény Bibliát eredetileg ó-örmény írásokkal ellátva, marhabőrre készítették. Ennek első pápírnymatát Velencében készítették el a XVI. század végén. A művész felkérésre készített el először 18 képet, majd

Szituációs játék, humoristákkal

végül összesen 50-et. A sorozatból egy darab Ecsmiadzinban az Örmény Vallási Múzeumban, egy másik pedig a Vatikánban található – tudtuk meg Imolától.

A tárlatok mellett, a *Ioszifovics Paradzsanov* által rendezett: *A gránátalma színe* című filmen keresztül engedünk

bepillantást az örmény művészetbe. Mivel a Paradzsanov által elképzelt film a szovjet-hatalom ellenőrzésén nem ment át, ezért az eredeti kópiát *Szergej Jutkevics* saját ízlése szerint megvágta, az eredeti *Szajat-Nova* címet pedig *A gránátalma* színére cserélte. Ez jelenhetett meg 1969-ben, ez a verzió volt látható a fesztiválon is – tájékoztott Esztergály Zsófia. A szervező hozzátette: ezt követte *Kali Kinga* író, antropológus *Hájr Méhr* című hiánypótló dokumentumfilmje. A beszélgetéssel egybekötött vetítés a gyergyószentmiklósi magyarörmények

Dr. Szakács Ferenc Sándor

Zsonda Márk

példáján keresztül mutatta be azt a maradék örmény világot, amely Erdélyben mind a mai napig fellelhető, és amelyről az összmagyar társadalom keveset tud.

Magyar Kollégium I.: Utat kell csinálni, megerősíteni a magyar érdekeket minden szinten

Kiemelt érdeklődésre tarthatott számot a Magyar Kollégium, amelynek keretében előadások, valamint kerekasztal-beszélgetések sorakoztak. *Pesty László*, a Pesty Fekete Doboz vezetője moderálásával az elsón

a határon túli magyarság, illetve a magyar diaszpórák felkutatása a világban volt téma. Esztergály Zsófia ezzel kapcsolatban elmondta: az örményekhez kicsit hasonlóan, a magyarság is szétszóródott a világban. A rendszerváltás után a jelenlegi kormány elsőként az, amely nagy hangsúlyt fektet a diaszpórák felkutatására és azok identitásának erősítésére. Ebben nagyszerű és izgalmas eredmények

mutathatók fel, ezért ezeket megjelenítettük a fesztiválon, elsősorban Argentínán keresztül.

Szabolcs Attila, az Országgyűlés Nemzeti Összetartozás Bizottságának tagja arról beszélt: a magyar kormány az elmúlt években jelentős összegeket investált a magyarság megtartására. A többi között ismertette: ezért hozták létre a *Kőrösi Csoma* Programot, amelynek lényege, hogy felkutassák a külföldre szakadt magyarokat - akik közül ugyan kevesen beszélnek magyarul, de büszkén vállalják nemzetiségüket - vagy a *Petőfi*-programot, amely segítségével támogatják a határon túl élőket. A szempont mindenhol ugyanaz: segíteni a magyarságot identitásának megőrzésében

Zakariás Botond

– tájékoztatót a parlamenti képviselő.

Azzal kapcsolatban, hogy Trianon mennyiben változtatta meg a magyarok sorsát és egymáshoz való viszonyát, Prof. *Szakály Sándor*, a VERITAS Történetkutató Intézet főigazgatója úgy fogalmazott: ez a magyar társadalom máig fel nem dolgozott traumája, meghatározta az egész 20-dik és 21-dik századi Magyarország történetét. Hogy mi a határon túli oktatás szerepe például az erdélyi magyarság identitásának megtartásában, arról *Dr. Szakács Ferenc Sándor*, az Institutio Pro Educationem Transilvaniensis Egyesület operatív igazgatójaként kijelentette: a román rendszer egy Bukarestből irányított formális oktatás, amelyet az informális felé szükséges eltolni. Ebben hatalmas szerepe van az egyháznak és a családnak, és azoknak a felnőttképzési intézményeknek, amelyek a magyarság megtartása érdekében a jelenlegi

dr. Lezsák Gabriella, Gáll Ervin, Somfai Kara Dávid, Maximiliano Gregorio Cernadas, a mongol nagykövet, Esztergály Zsófia és Pesty László

Herczku Ági és a Banda

geopolitikai helyzetben kihasználnak minden lehetőséget arra, hogy a magyart magyar emberként szocializálják - mert az az identitásának és lelki egészségének egy fontos tényezője.

Józsa Judit kerámiaszobrász, a Magyar Kultúra lovagja arról beszélt, hogy az identitás megtartása és a művészet közötti kapcsolat ősi időkre tekint vissza, úgy kellene gondolkodni, hogy minden határon túl élő magyar a testvérünk: sokkal szebb lesz ezzel a hazánk, a világ, az ország.

Kőrösi Csoma Sándor emlékének ápolása

Zakariás Botond a Csoma's Room Alapítvány tagjának bemutatójából kiderült, hogyan élnek az emberek Észak-Nyugat Indiában a tibeti buddhizmus egyik utolsó mentsvárában. A 3900 méter tengerszint feletti magasságon elhelyezkedő Zangla faluban két évig élt Kőrösi Csoma Sándor. Ma ezen a helyen tevékenykedik immár 10 éve a Csoma's Room. Zakariás Botond a magyarországi alapítvány koordinálásával épített napiszkolát a helyi gyerekek számára.

Group Duduk

Misszió Argentína elfeledett magyarjai közt

Chaco-i expedíciójáról beszélt Zsonda Márk, a Kőrösi Csoma Program ösztöndíjasa. Magyarok a világban címmel: a néprajzkutató beszámolt arról, hogy terepmunkája során hogyan fedezett fel egy magyar kolóniát. Az Argentínában élő és legalább 100 éve minden hazai kapcsolattól elszigetelt honfitársaknak magyar táncokat és éneket tanított. Lenyűgöző teljesítmény, érdekes előadás volt a fesztiválon.

(A tudósítást a következő számban folytatjuk.)

Első ízben adták át a Czetz János-díjat

A Fővárosi Örmény Önkormányzat az örmény-székely származású Czetz János, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc legfiatalabb honvédtábornoka, az argentin hadsereg ezredese előtti tisztelgés, emlékének méltó megőrzése érdekében a honvédtábornokról elnevezett díjat alapított. A kitüntetést a legeredményesebb magyar honvédtiszt-jelöltnek, Mózár Gergelynek ítélték oda.

A kitüntetéssel járó, *Czetz Jánost* ábrázoló bronz emlékérmét a II. Kárpát-medencei Székely és Magyar-örmény Fesztivál keretében adta át *Maximiliano Gregorio Cernadas*, Argentína magyarországi nagykövete és *Esztergály Zsófia Zita*, a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karán tanulmányait folytató *Mózár Gergely*-nek, a Magyar Honvédség Ludovika Zászlóalj IV. évfolyamos katonai vezetői szakos honvédtiszt-jelöltjének.

A díjazottat *Sári Szabolcs* ezredes, a Magyar Honvédség Ludovika Zászlóalj parancsnoka és *Dr. Pohl Árpád* ezredes, a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar dékánja javaslata alapján tüntették ki. Mózár Gergelyt a díjátadón *Siposné prof. dr. Kecskeméthy Klára* ezredes, a Magyar Hadtudományi Társaság elnökhelyettese, a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar egyetemi tanára méltatta. Mint elmondta, a honvédtiszt-jelölt fiatalember 2014 augusztusa óta teljesít szolgálatot a Magyar Honvédség Ludovika Zászlóalj

1. század állományában. Már motivációs levelében is nagyfokú elkötelezettségről tett tanúbizonyságot a katonai hivatás iránt. Tanulmányait a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar katonai vezetői szakán folytatja. Tanulmányi átlaga az előző

Esztergály Zsófia Zita, Maximiliano Gregorio Cernadas argentin nagykövet és Mózár Gergely

félévben 5-ös, az azt megelőző félévben 4,6 volt. Feladatait, legyen szó tanulmányokról, zászlóalj-feladatokról vagy sportról, példamutatóan és lelkiismeretesen látja el. Ő készíti fel a közelharc-bemutatókra fiatalabb társait, hiszen évek óta aktív küzdősportoló. A NATO Többnemzeti Összhaderőnemi Kiképző Központjában, a németországi Hohensfeldi nemzetközi gyakorlaton parancsnokként, vezetőként bizonyította képességeit.

Esztergály Zsófia, a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke ünnepi beszédében tájékoztatott arról, hogy az emlékérem mellé egy Gidófalván, Czetz János szülőfalujában, *Kövér György* fafaragó által gidófalvi tölgyből készített falidísz is átadnak a honvédtiszt-jelöltnek. Az értékes mécsesstartón jellegzetes honvédségi jelkép, valamint magyarörmény és székely díszítőelemek sorakoznak. Az elnök elmondta: az önkormányzat 2017-től minden évben átadja majd az elismerést annak a honvédtiszt-jelöltnek, aki kimagasló képességeiről tesz tanúbizonyságot.

Siposné prof. dr. Kecskeméthy Klára, Dr. Pohl Árpád, Esztergály Zsófia, Mozsár Gergely, Maximiliano Gregorio Cernadas és Sári Szabolcs

Czetz János honvédtábornok, Juan Fernando Czetz az argentin hadsereg ezredesként szolgált. A Colegio Militar de la Nación alapítója és első parancsnoka, az első műszaki zászlóalj alapítója, a Topográfiai Intézet parancsnoka, a pampák térképezője volt. Második hazájában, Argentínában megbecsülés és tisztelet övezi a személyét, tevékenységét és életútját. Czetz János életútja példát mutat a ma emberének, a fiataloknak.

*Siposné prof. Dr. Kecskeméthy Klára/
Pagonyi Judit*

Szongott Kristóf 110

2017. szeptember 12.-én *Szongoth Gábor* előadást tartott Kolozsvárott az Erdélyi Etnográfiai Múzeumban a Romániai Örmény Szövetség Kolozsvári Szervezete meghívására. A meghívás *Szongott Kristóf* halálának „kerek” 110 éves évfordulójára szólt.

Szongoth Gábor előadásában ismertette a Szongodt, Szongod, Szongott, Szongoth név eredetét. Ismertette Szongott Kristóf munkássága méltatását a különböző évfordulókon, bemutatta Szongott Kristóf kiadványait, a Szongott-Szongoth családfákat, a szamosújvári Szongott emlékeket és Szongott Kristóf Vetti leányának történetét. Szongott Kristóf Karátsonyi grófhoz írott levelét levelét *Sebesi Karen Attila* olvasta fel.

Balázs Katalin

Örményországból jött Székelyföldre kutatni

A gyergyószentmiklósi örmény katolikus plébánia vendége volt két hétig *Lusine Sargsyan* örmény doktorandusz. A különleges vendéggel *Magyari Sáska Zsolt* tolmács segítségével beszélgettünk.

Egyből egy hármast kérdelek: ki Ön, honnan érkezett, és mit csinál itt, Szentmiklóson? – *Lusine Sargsyan* hívna, művészettörténész vagyok, most végzem a doktori tanulmányaimat a Jereváni Állami Egyetemen, és az örmény művészetek tanszéken oktatok. Örményországból jöttem Romániába tanulmányozni az örmény kézzel írt örökséget.

2013-tól kezdődően kezdtem érdeklődni a romániai kézzel írt örmény örökség iránt, amikor elnyertem a New Europe College ösztöndíját. Abban az évben öt hónapot voltam Romániában, tanulmányoztam a bukaresti és kolozsvári kéziratosokat. Most ismét itt vagyok, ugyanannak az intézetnek az ösztöndíjasaként, és Gyergyószentmiklóson folytatom a kutatást. Valójában itt már befejeztem a munkám, holnap Szépvízre megyek, hogy folytassam a kutatást ott, utána utazom Ploiești-re, és így tovább, hiszen örmény örökséget mindenhol fel lehet lelni Romániában, akárcsak örményeket, akik erre a földre jöttek a középkortól kezdődően. – Mi az, amit Gyergyószentmiklóson talált?

– Számomra a legérdekesebbek a kéziratosok, mert ezek a legkézzelfoghatóbb

bizonyítékai az örmények ittlétének. A kéziratosok mutatják meg számunkra az itt élt örmények életét, hogy kik voltak, miért jöttek ide, Romániába, mit csinál-

Gál Hunor plébánosnak is meglepő, mi minden található az örmény nyelvű könyvtárban. (Fotó: Balázs Katalin)

tak itt az évszázadok alatt. Itt, a gyergyószentmiklósi örmény könyvtárban találtam olyan régi könyveket is, amelyek még 1850 előtt nyomtattak. Nagyon meglepődtem, amikor megláttam itt a legrégebb nyomtatott örmény Bibliát, amelyet 1666-ban adtak ki Amszterdamban.

Ez a plébániai könyvtár valóban mindenki számára nyitott múzeum lehet, nemcsak a gyergyószentmiklósiak számára, de egész Romániának, illetve a turisták számára is.

– A templomi kelyheken is talált olyan feliratokat, amelyek érdekesek?

– Igen, a plébános megmutatta, valóban vannak örmény feliratok, amelyek arról tanúskodnak, hogy a közösségből kik adományozták azokat a gyergyószentmiklósi örmény

templom számára. Lengyel származásra vonatkozó felirat is van egyiken, a Stanislav névre emlékszem. A kéziratok kolofonjaiban szintén találunk információkat arra vonatkozóan, hogy hol írták őket: Lengyelországban, Ukrajnában a Krímben, a késő középkori Moldvában. Ezek a bejegyzések megmutatják az útját az örmények vándorlásának, hogy honnan érkeztek Gyergyószentmiklóstra.

– Ittléte alatt dokumentálta, rendezte az örmény könyveket?

– Igen, természetesen. Első fázisban az itteni leltározásom alapján megcsinálom a régi nyomtatott könyvek katalógusát, amely után az interneten könnyen megtalálható lesz a könyv története, mert ezek nem egyedi példányok. A kéziratok katalógizálása hosszabb folyamat lesz. Rövid leltári leírásuk már megvan, de a pontos katalógizálás elkészülésére, amely részleteiben leírja a kéziratokat, még várni kell.

– Mennyire tartja negatívnak, vagy természetesenek, hogy az itteni örmények elhagyták az örmény nyelvet?

– Szerettem volna olyan személyeket találni itt, akik örmény gyökerekkel rendelkeznek, és tudnak örményül beszélni, de nem sikerült. Azt hiszem, ez a helyzet szokványos, a több mint 300 év, amióta betelepedtek, már történelem. Nincsenek örmény iskolák itt. Honnan tanulhatnák meg az örmény nyelvet, még ha szeretnék is? Hasonló helyzet van Szamosújváron, ahol tudjuk, hogy volt örmény iskola a 18–19. században, de most senki sem beszél örményül. Azt hiszem, ez természetes helyzet.

– Tud-e Nyugat-Európában olyan régi örmény közösséget, amely nem így élte meg az új hazába költözést?

– Nyugat-Európában más a helyzet. Ott vannak armenológiai tanszékek

különböző egyetemeken, vannak örmény iskolák. A velencei mechtaristák 48 örmény iskolát alapítottak egész Európában és Dél-Amerikában, Argentínában, Brazíliában a 18. század végétől kezdődően és a 19. században. Tehát Nyugat-Európában jobb a helyzet, de hogy azok, akiknek ősei a 19. században érkeztek oda, tudnak-e örményül beszélni, nehéz megmondani, nem hiszem. Azok, akiknek ősei a népirtás idején érkeztek Nyugat-Európába, tehát akik harmadik generációs örmények, ők beszélnek örményül.

– Mi könnyen meg tudjuk különböztetni az örményeket a székelyektől. Ön megéri-e, látja-e, hogy ki az örmény?

– Nem, nem tudom megmondani. Azt hiszem, hogy a levegő, a víz, a klíma befolyásolja még az emberek arcvonásait is.

– Mikorra várjuk vissza?

– Remélem, hogy következő alkalommal a könyvemmel jövök már vissza, de őszintén megmondva ez néhány évbe beletelik. Szükségem van még néhány rövid tanulmányi útra Erdélybe, Kolozsvárra, Szamosújvárra. Körülbelül 300 kéziratot kell tanulmányoznom, az időbe telik.

<https://szekelethon.ro/aktualis/> 2017. 06. 10.

Az aradi örmény vértanúk kopjafájánál

Egy kutatás összegzése (Ágyú- és lőporgyártás a Székelyföldön)

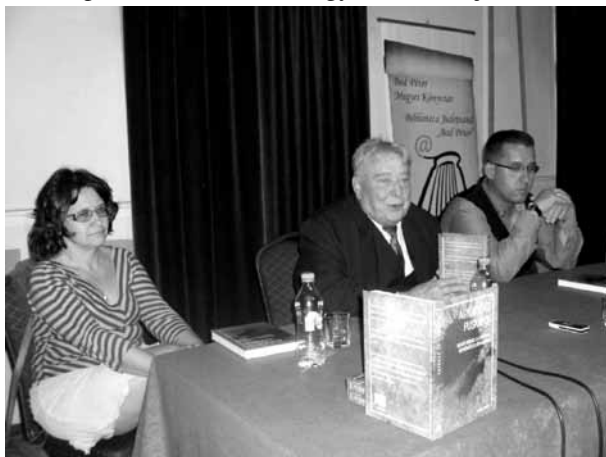
Székelyföldön elsőként *Bodor Ferenc* gyártott ágyút, hangzott el a Mentor Könyvek Kiadó gondozásában megjelent *Ágyúcső és puskapor* című tanulmánykötet csütörtök esti bemutatóján, a sepsiszentgyörgyi *Bod Péter* Megeyi Könyvtárban.

A három szerző – *Komán János* pedagógus, költő, újságíró és helytörténet-kutató, *dr. Pál-Antal Sándor* történész, nyugalmazott levéltáros, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, valamint *dr. Süli Attila* budapesti hadtörténész – közül az utóbbi kettő volt jelen az eseményen.

A házigazda intézmény nevében *Demeter Lajos* helytörténész köszöntötte a vendégeket és a hallgatóságot, a kiadó képviselőjében pedig *Gálfalvi Ágnes* méltatta tömören a szerzőket és az általuk e témában elvégzett kutatómunkát.

Ennek kezdeményezője *Komán János*, valamint a csíkmadarasi polgármester volt, akik a méltatlanul mellőzött és feledésbe merült *Bodor Ferenc* munkásságáról szerették volna az igazságot kideríteni. Ezt végül a csíkszeredai, marosvásárhelyi, nagybányai, budapesti és kassai állami levéltárakban, a kolozsvári, gyulafehérvári és szamosújvári egyházi gyűjtőlevéltárakban, valamint több hazai és külföldi dokumentációs könyvtárban végzett

hosszas búvárkodással sikerült megvalósítani. Az így megszerzett ismeretanyag birtokában pedig kénytelenek kijelenteni, hogy Székelyföldön elsőként *Bodor Ferenc* öntött ágyúkat Bodvajban, és *Gá-*

Gálfalvi Ágnes szerkesztő, *dr. Pál-Antal Sándor* történész és *dr. Süli Attila* hadtörténész a könyvbemutatón

bor Áron is ott sajtótotta el tőle ezt a mesterséget – szegezte le már felszólalásának elején *Pál-Antal Sándor*.

Süli Attila elmondta, hogy *Bodor Ferenc*ről, valamint az 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharcban játszott székelyföldi szerepéről *Bözödi György* (1913–1989) író, szociográfus, történész már az 1960-as években le szeretne vonta rántani a feledés fátylát. Ennek érdekében össze is gyűjtötte a tevékenységre vonatkozó elfekvő iratokat és irattöredékeket, azonban nem összegezte és nyilvánosságra sem hozta ezeket. Így rá hárult

ez a feladat, melynek Böződi nagy tisztelőjeként örömmel tett eleget, és az ekképp nyert anyag szolgált forrásként a Bodor tevékenységéről beszámoló tanulmány megírásához.

Végezetül megtudhattuk, hogy Bodor Ferenc a felvidéki Lucska faluban született Krausz néven, melyet 1844 körül magyarsítottatott. Végzettségére vonatkozóan nem kerültek elő okiratok, azonban a korabeli sajtóban róla megjelent cikkek mérnökként emlegetik, és az általa betöltött tisztségek is erre utalnak. A balánbányai rézércfejtéshez, feltételezések szerint 1843-ban alkalmazta *Zakariás Antal* bányatulajdonos, ellenőr és bányaművezetőként, 1846-ban pedig a bánya igazgatója lett.

A forradalom kitörése és az agyagfalvi székely nagygyűlés megtartása után a

bodvaji vashámorba ment a szaktudását kamatoztatni. Itt az irányításával és Gábor Áron közreműködésével ugyanis már 1848 novemberében megöntötték vasból az első három székelyföldi ágyút, de nekifogtak az ágyúgolyógyártásnak is. Az általa tervezett és vezetett csikmadarasi lőporgyár 1849. május 1-én már elkezdett termelni. Az ő lelkes támogatásának és közbenjárásának köszönhetően látták el a kézdívasárhelyi ágyúöntödét balánbányai rézzel.

A forradalmi kormány szolgálatában végzett tevékenysége miatt a világosi fegyverletételt követően Marosvásárhelyen vizsgálati fogságba helyezték, majd börtönbe vetették, ahol kis híján két esztendő t raboskodott.

Bedő Zoltán

Székely Hírmondó, 2017. október 17.

Gaál György

Műemlékvédelemből jeles (részletek)

Az utóbbi napokban a Szabadság (kolozsvári napilap) műemlékvédelemből jelesre vizsgázott. Hiszen a műemlékvédelem alapvető feladata a jó példákat bemutatni, népszerűsíteni, s ugyanakkor rámutatni a rossz példákra, felhívni rájuk a hatóságok figyelmét. A Bogdánffy-ház.

A restaurálásokkor mindig rettegve várjuk, hogy a védőháló alól mi fog előtűnni.

Már évek óta dolgoztak a Petőfi utca és Majális utca sarkán lévő (ma Avram Iancu u. 1.) egykori Bogdánffy-házon. A néhai örmény kereskedő, *Bogdánffy Antal* 1811-ben árverésen a várostól vette meg a sarokbástya előtti telket a várárokkal együtt. Ezután a bástyát is Bogdánffy-bástyaként emlegették, mert rendre feledésbe merült, hogy évszázadokon át a vargák céhe gondozta. A reformkor idején emelték az az emeletes sarokházat, melyben a nagypolgárság számos mulatságon gon vehetett részt.

1857-től hat éven át városi tébolydaként szolgált, utóbb bérház lett.

Forrás: Szabadság, 2016. május 6.

Czetz János lovas szobor

Szeptember 26-án az Argentin Nagykövetségen különleges eseményre került sor ünnepélyes keretek között. A 195 évvel ezelőtt született Czetz János 1848-49-es szabadságharc hősről, magyar-örmény tábornokról Nagy Benedek szobrászművész készített kisméretű bronz lovasszobrot, melyet Óbuda-Békásmegyér Önkormányzata az Argentin Köztársaság Nagykövetségének adományozott.

Részlet Bús Balázs polgármester beszédéből: ...” A székely, magyar és örmény felmenőkkel is rendelkező Czetz János, a szabadságharc legfiatalabb honvéd tábornoka igencsak kacskaingós életutat járt be hosszú élete során. A Habsburg birodalom abszolutizmusa elől menekülve számos európai országban megfordult, s noha Svájcban, Németországban, Franciaországban és Spanyolországban is rövidebb-hosszabb időt töltött, végül Argentínában találta meg a számítását. Felvette a Juan Fernando Czetz nevet, s nem csupán a katonai-műszaki életben, de a térképészet és a vasútépítés terén is sokat tett Argentínáért. Nem véletlen tehát, hogy neve máig fennmaradt emlékezetünkben. Ezt szeretnénk a magunk eszközeivel a jövő nemzedékek számára is továbbadni...Noha az országban egyedülként Óbudán emléktáblája is van, mi

úgy gondoltuk, hogy a szobor olyan memnemtő, mely a betűknél erősebben fejezi ki az utókor nagyrebecsülését... Azt hiszem, ez a kis szobor Czetz tábornok hősiesség helytállásán túl az Argentínához fűződő kapcsolatok szorosabbá tételét is kifejezi...” M

Nagy Benedek szobrászművész: 1961-63: Magyar Képzőművészeti Főiskola, mestere Szabó Iván. 1995: Mór, Pro Urbe díj. Kisplasztikákat, érme-

ket, emlékműveket, emlékszobrokat, portrékat, domborműveket készít. Megmunkál fémeket, követ és fát. Alapvetően figuratív szobrászata expresszív hangoltságú. Művészetében visszatérő motívum a lovas-ábrázolás.

Jobbról Pesty László, Issekutz Sarolta, Maximiliano Gregorio Cernadas, Esztergály Zsófia és Ravasz Balázs

Programajánló

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület Közleménye

2018. januártól minden hónap 3. csütörtökén lesz Fővárosi Örmény Klub. A helyszín megváltozik, ezentúl a Budapesti Örmény Katolikus Plébánia közösségi termében lesz az összejövétel az 1114 Budapest, Orlay u. 6. szám alatt.

Megközelíthető a Gellért tértől a Móricz Zsigmond tér irányában, jobboldalon a 2. utca. A klubdelutánokat változatlanul a Fővárosi- és a kerületi örmény önkormányzataink fogják rendezni. Mindenkit szeretettel várunk.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek változatlanul kéthavonta, mindig a páratlan hónapban jelenik meg. A lapzárta változatlanul a páratlan hónap első hétfője.

A XV. kerületben **2017. december 2.** délután 17 órától Nemzetiségi Karácsonyi műsor lesz, amelyben *dr. Szuper Géza* és *Vikol Kálmán* örmény, magyarörmény és magyar népdalfeldolgozásokkal szerepel. (Helyszín: Újpalota, Közösségi Ház, (Főtér) Zsókvár utca 15.)

JÖN A MIKULÁS!!?

Mikulásváró a Kispárna Együttessel **2017. december 4-én, hétfőn 17 órakor**
Kicsiknek és nagyoknak!!!!

Helyszín: Örmény Katolikus Plébánia, Bp. XI. ker. Orlay utca 6. szám

2017. december 5-én 17 órakor a XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat tartja a karácsonyi műsorát a közmeghallgatással együtt. A rendezvény helyszíne: Budapest XII., Böszörményi út 23-25. (Megközelíthető a Széll Kálmán térről az 59-es villamossal, a Kiss János Altábornagy utcánál kell leszállni.)

Kérjük előzetes jelentkezését: 30/222-74-37, ormeny12@freemail.hu

Meghívó

A Fővárosi Örmény Önkormányzat, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, valamint a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat tisztelettel és szeretettel meghívja Önt a

2017. évi közmeghallgatásra, valamint az utána következő
karácsonyi ünnepi műsorra

Helyszín

1052 Városház utca 7. Pest Megyei Kormányhivatal, Nyáry Pál terem
Időpont

2016. december 21., csütörtök 16.00 óra

PROGRAM

Közmeghallgatás

16.00 *Nuridsány Zoltánné* XV. kerületi elnök beszámolója
a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 2017 évi működéséről;

16.30 *Esztergály Zsófia Zita* elnök beszámolója
a Fővárosi Örmény Önkormányzat 2017. évi működéséről.

A Fővárosi Örmény Klub Karácsonyi ünnepi műsora

17.00 óra

Dr. Issekutz Sarolta elnök köszöntője, beszámolója
az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2017. évi működéséről
a *SZONGOTH KRISTÓF-díj átadása*

Esztergály Zsófia, a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnökének köszöntője
az *ANI TRIDAT-díj átadása*

Csúz Livia és *Bor László* színművészek vidám improvizációja

Az előadás után

Ajándékozás, könyv- és ajándékvásár, fogadás

Rendezi: Fővárosi Örmény Önkormányzat,

Házigazda: Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület.

A rendezvény támogatója a XV. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat
Mindenkit szeretettel várunk!

Karácsonyi Zeneagapé

2017. december 17-én – a 11 órakor kezdődő szentmise után – a hagyományos karácsonyi műsoron *Pomázi Zoltán*, a *Bojtorján Együttes* alapítója, énekes, gitáros, dalszerzője, személyesen élőben fog csodálatos karácsonyi dalokat előadni közösségünk számára. Mindenkit szeretettel várunk.
Szongoth Gábor szervező

Fővárosi Örmény Klub

2018. január 18-án a XII. kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat rendezi a klubdelutánt az Örmény Katolikus Lelkészségen (1114 Budapest, Orlay u. 6.).
Műsor: Seremetyeff-Papp János: Mária-tisztelet kialakulása és örmény vonatkozása.

Fővárosi Örmény Klub

2018. február 15-én a Zuglói Örmény Önkormányzat rendezésében *Szongoth Gábor* tart vetítettképes előadást a 110 éve elhunyt *Szongott Kristóf* középiskolai tanár, armenológus felbecsülhetetlen értékű munkásságáról, értékmentéséről.

A XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat örményországi utazást hirdet várhatóan 2018. május 25-i indulással. A hét teljes napon félpanziós ellátás lesz, az ár tartalmazza a múzeumi belépőket is. Várható költség a repülőjeggyel együtt 230 ezer Ft. A 2017. december 5-i karácsonyi műsoron részletes tájékoztatás lesz.
Érdeklődni lehet: 30/222-74-37, ormeny12@freemail.hu

Fogolyánok emlékezete

Túlzás lenne történelmi igazságtételnek nevezni, de mindenképp szükséges cselekedet a kormányhivatalnak otthont adó Fogolyán-ház emléktáblával való megjelölése. Hiszen a Fogolyán család, kiemelten annak két orvos tagja, dr. Fogolyán Kristóf és dr. Fogolyán Miklós nem csupán a gyógyításban, az életmentésben, hanem a sepsiszentgyörgyi közéletben is kiemelt szerepet vállalt.

A Fogolyán család három jeles képviselőjének, *Fogolyán Kristóf* kereskedőnek, *dr. Fogolyán Kristóf* orvosnak és szintén orvos fiának, *dr. Fogolyán Miklósnak* állít emléket az a nagy méretű emléktábla, melyet tegnap délután avatott fel a két unoka, *Nagy Réka* színművész és *Szotyori-Nagy Áron* mérnök. Az ünnepségen beszédet mondó *Sebastian Cucu* prefektus mindenekelőtt az egy nappal korábbi holokauszt emléknapra utalva néma főhajtást kért az összegyűltektől a több millió áldozat emlékére.

Elmondta, mikor az épület résztulajdonosa, Szotyori-Nagy Áron megkereste az emlékállítást ötletével, azonnal pártolta, hiszen a Fogolyán család meghatározó szerepet töltött be Sepsiszentgyörgy életében, olyan emberek voltak, akik hozzájárultak a közösség fejlődéséhez, hűek voltak közösségükhöz és az államhoz, ezért kiérdemlik ezt a megtiszteltetést. A prefektus úgy vélte, a Fogolyán-ház építetói büszkéek lehetnének arra, hogy egykori lakóházukban ma egy olyan zászlóvivő intézmény működik, amely a közösséget szolgálja.

Kelemen Hunor RMDSZ-elnök, a rendezvény fővédnöke, nem lehetett jelen az

Két leszármazott, Szotyori-Nagy Áron és Nagy Réka leleplezi az emléktáblát. Albert Levente felvétele

ünnepségen, üzenetét *Okos Márton* tolmácsolta. Rövid levelében Kelemen Hunor felidézte, az RMDSZ mindig is fontosnak tartotta a többség–kisebbség viszonyát holtpontról kimozdító követendő példák felmutatását, az emléktáblával megjelölt személyiségek pedig épp az erdélyi értékek tudatosítására vállalkoztak 1920 után. Nem kívántak ők sem többet, mint mi ma: olyan Erdélyt, amelyben nem veszély-, hanem értékforrásként tekintenek ránk – írta Kelemen Hunor.

A zsidó közösség nevében *Rosner Herman* fejezte ki mélységes elismerését azért a humanitárius munkáért, melyet dr. Fogolyán Miklós végzett a második világháborúban, több munkaszolgálatos életét mentve meg, és emlékeztetett, ezért Izrael

állam hivatalos elismerésben részesítette, a Yad Vashem Emlékmúzeum elismerő levelében köszönte meg erkölcsi, emberközönpontú magatartását.

A Fogolyán család örmény származású, az örmény közösség nevében felszólaló *Kalamár György* kiemelte, a tegnap felavatott emléktábla várostörténeti igazságtétel, hiszen ezek az emberek tettek értünk, közösségünkért – mindhármójukra illik dr. Fogolyán Kristóf jelmondata: *semper bonis artibus*, azaz mindig jót cselekedni.

Az emléktáblát megáldó főtiszteletű *Berszán Lajos* atyát személyes kapcsolat is fűzi dr. Fogolyán Kristófhoz: édesanyja nagybeteg lévén, azt kérte a fehér angyalnak becézett főorvostól, szabadítsa meg kínjától. Dr. Fogolyán Kristóf ellenben azt mondta, ha bizonyos lenne abban, hogy

hasában a gyerek halott, azonnal megszabadítaná fájdalmától, de hátha él a gyermek, kicsit tűrjön még, kérte az asszonyt – és így születhetett meg ő. Szent Lászlóra utalva ünnepi férfiúnak nevezte az esperes dr. Fogolyán Kristófot, azt kívánva, sok ilyen ünnepi férfiúja legyen népünknek, akik az életet szolgálják, és az életet szolgálva áldássá válnak.

Az emléktábla megkoszorúzását, illetve az épületben berendezett Fogolyán-emlékszoba meglátogatását megelőzően még Szotyori-Nagy Áron mondott köszönetet az őt segítőknek, hozzátéve, nemcsak elődei iránti tiszteletből érezte kötelességének az emlékállítást, hanem azért is, hogy az igazi történelmet mindenki megismerhesse.

Háromszék/Közélet 2017. okt. 11.

A fővárosi örmény csapat főzött Szépvízen

Lovaskocsikon érkező, frissen vágott, ropogós, no meg tengernyi és hatalmas káposztafej. Ínycsiklandó illatok és több tucat izgatott csapat. A csöndes csíki település határa egy napra nyüzsgő forgataggá változott. Szépvízen október közepén rendezték meg a helyi „káposztaversenyt”. Azaz a főzőversenyt, amelyre benevezett a Fővárosi Örmény Önkormányzat csapata is. Név szerint: Magyarörmény Fuszulykák, amely négy fővel különleges színfoltja volt az eseménynek. A messziről érkezett csapat a verseny első helyezettjének egy üveg Ararat konyakot is felajánlott, melyet a település polgármestere, *Ferencz Tibor* adott át

Balról Esztergály Zsófia, Zakariás István, Oldal Ágnes és Ispánki Katalin

a boldog győztesnek. Fűszeres perceket szereztünk Szépvíznek, azzal az erdélyi

örmény receptúrával, ami megtestesülve rotyogott bográcsunkban. Nevezetesen, paradicsomos lucskos káposzta báránnyal, egy jó csipet ánizzsal, no meg egy bohém női csapattal - utóbbi persze nem a bográcsban volt. Komolyra fordítva tehát, huncutul kezdtünk a verőfényes napnak és még vidámabban zártuk azt órák múlva. Erről nemcsak a szép székely program gondoskodott - és a ki tudja, hogyan oda kerülő finom szépvízi és újkígyósi pálinka -, hanem a szépvízi Magdika és Réka is, akik kíségtettek egy kis drapériával. Ugyanis pont a zsűrízés izgalma alatt álltunk, amikor rájöttünk: az asztaldísz, amit Budapestről cipeltünk, ugyan örmény, de igen kevéske. Persze már mindegy volt, de a Magyarörmény Fuszulykák nem tűrhették, hogy soványka asztaluk ásítózzon a többi gusztusos mellett. Így aztán egyik tagunkat székérre ültettük és elküldtük virágot szedni. Bevallhatom, a legszebb csokrot hozta vissza. Miután nem futva érkezett meg, remélem a településen senkinek sem támadt hiányérzete azóta sem. Főképp, hogy el is mondom. Mert menének jövőre is izgalmas keleties ízzel, ami ugyan idén nem lett az első, de ez

nem jelenti azt, hogy riválisaink karba tett kézzel főzhetnének majd le. Nem ám! Főként, hogy most már belekóstoltunk a versenybe és a finom szépvízi káposztába.

Esztergály Zsófia
a Fővárosi Örmény Önkormányzat elnöke

Ispánki Kati tollából:

Messze földön híres az 1700-as évek vásárából éppen 10 éve feltámasztott hagyomány, a káposztafőző versennyel egybekötött csíkszépvízi káposzta-fesztivál! Olyannyira, hogy nemcsak Erdélyből, de az anyaországból, sőt a Felvidékről is érkeznek résztvevők összemérni káposztafőzési tudományukat és speciális receptjeiket. Szépvízen emberemlékezet óta termesztik a káposztát, amit tavasszal Szent László hetében (június 20-28) ültetnek el és október közepén mindet egyszerre, egyetlen nap alatt vágják le!

A „káposzta-gyilkosság” hajnalban kezdődik. Az ezeréves határ felé vezető út gomolygó ködéből gyilkos szerszámokkal felfegyverzett emberek bukkannak elő és veszik be magukat a káposztasorok közé, ahol hamarosan ezer szám hullanak a káposztafejek. De ez a nap, nemcsak a munkáé, hanem egyben a vigasságé is! Ugyanis a lekaszabolt káposztafejek egy része a kondérban végzi, mint a káposztafőző verseny áldozata.

Gyarmati Béla

Zalatnai hírek, 2017. október

Jó néhány éve figyelem érdeklődéssel a zalatnai Lukács Béla-kúria sorát. Az 1848 október 23-ról 24-re virradó éjszakán Preszákánál családjával együtt – legkisebb, Béla fia kivételével egész családjával együtt – meggyilkolt Lukács Simon Tódor házát a véres zalatnai események során kirabolták és felgyújtották. A helyzet normalizálódása után helyreállították, majd a

már élete delén járó Lukács Béla szüleire emlékezve ismét felújította és kibővítette - akkor nyerte el mai jellegét. Román uralom alá kerülve hamar gazdátlanává vált, és bár végül a városi könyvtár működött benne, igazi funkciót nem találtak számára. Az épület állaga fokozatosan romlott, 2010-re a tetőzet beázott, szerkezete elkorhadt, a könyvtár állománya is veszélybe került.

Zalatna Európai Unió támogatást kapott két fontos épületének felújításához: a város központjában a polgármesteri hivatalnak helyet adó épület hamar meg is újult, és 2011-ben megkezdődött a Lukács-kúria felújítása is. A tetőzet rendbetétele nem csupán új cserepek felhelyezését jelentette, hanem szinte a felújították a

gerendázatot és a beázás miatt szétrohadt emeleti födémekek helyett beton mennyezetek készültek. Amikor 2013-ban ott jártam, már a villamos vezetékeket szerelték a vakolatuktól teljesen megfosztott belső falakra és mennyezetre. Idén valami azt mondta, tudomása szerint ott régészeti múzeum nyílt.

Érthető, hogy mihelyest mód nyílt egy rövid erdélyi látogatásra, belepréseltünk egy zalatnai kitérőt is. Bár ne tettük volna! A Lukács Béla-kúria uniós pénzekből megkezdett felújítása évek óta egyetlen lépést nem haladt előbbre, egyetlen kanálnyi vakolat nem került rá! A régi nyílászárók kiszedve, a helyük üresen áll, a belső falak vakolatlanok, róluk a 20123-ban felszerelt villamos vezetékcsontrák kezdenek

leválni. Az egykori igazgatói szobában – ahol egykor a gazdag örményekre jellemző falba épített pénzesszekrény mellett egy modern trezor is állott – mindkét pánccelszekrény kitépve, feltörési kísérletek nyilvánvaló nyomaitól csúfítva he-

ver a bokáig érő törmelékben. Az udvaron egykor – elsősorban Lukács Béla régészeti érdeklődésének nyomán – összegyűjtött régi római faragott-feliratos kövek egy része a földszinti szobákba behurcolva, feldöntve-feljeállítva, a rég eltűnt munkások uzonnázó asztalaként hányódnak. A közeli hegyoldalba vájt pince ajtaja kifeszítve, bent vagonnyi nyomtatott propagandaanyag (feltehetően az elmúlt korszak hulladéka). Az embernek sírni támad kedve, és nehéz szívvel teszi fel a kérdést: vajon miért akadt el? Mikor lesz végre befejezve a helyreállítás? A felújított tető ugyan a legfontosabb előrelépés, de csak egyetlen lépés, és még igen sok van hátra!

Más: aki elzarándokol Zalatnára, sokadjára is megáll egy percre a preszákai emlékműnél és legalább gondolatban elhelyez egy szál virágot a közeli buszmegállóban elnyúló jelöletlen tömegsírra is. Idén érdekes meglepetésként egy keresztet talál-

tunk a tömegsír közepére felállítva. Az nem világos, hogy miért szerepel a keresztben egy 2005-ös évszám, mintha itt 2005-ben valamiféle közlekedési szerencsétlenség történt volna? A kereszt ugyanis, még 2013-ban sem állt ott. Felirata szerint (amennyire a Google fordítójával sikerült a román véset értelmét kihámozni): „kereszteinket imádjuk Krisztusban, és szenteljük a dicsőült feltámadást”. Kegyes szöveg, de a '48-ban meggyilkolt hatszáznál több ártatlan

áldozat emléke előtti tisztelgésnek legfeljebb igen-igen diplomatikus módja. Bár a vésett felirat a történelmi eseményeket nem említi, mégiscsak jelzi, hogy itt megszentelt helyen állunk, s tán ez is valami.

A Mélikekről

A Mélik család Csíkvármegye leggazdagabb földbirtokosai közé tartozott. III. *Mélik István* felesége, *Málnássy Katalin* Gyergyó-szerte nagy tiszteletet szerzett karitatív tevékenységével. Számos bált, táncestélyt, gyűjtést szervezett jótékonyági céllal. 1904 júniusában Gyergyószentmiklóson a remetei szegény tanulók megsegítésére szervezett gyűjtőakciója során 112 korona 94 fillért, 189

kenyeret, 54 kg szalonnát és nagy mennyiségű ruhát gyűjtött össze. Mélik István volt az egyetlen földbirtokos a környéken, aki 1907-ben nem fogadta el a magyar államtól a kárpótlási díjat a birtokain átmenő vasút megépítéséhez kisajátított földterületért, mondván- legyen minél hamarabb vasútja a székelységnek.

(Forrás: *Gyergyóremete, Helytörténeti érdekességek*)

Gálaműsor a Hegyvidéken

Hedegüs Annamária

A XII. Kerületi Örmény Nemzetiségi Önkormányzat 2017. november 8-án gálaműsort szervezett a MOM Kulturális Központ kupolatermében.

A rendezvényen szép számmal megjelentek az örmény elnökök, képviselők is, valamint *Dr. Kelemenné Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit*, aki 12 éven keresztül lelkiismeretesen vezette az önkormányzatot, s hagyományt teremtett a gálaműsorok szervezésével. Jelen volt a Hegyvidék Önkormányzat jogásza, *Dancsné dr. Oravecz Ágnes*; és *Pécsi Sándorné* pénzügyi előadó.

A lépcsőház galériájában *Kabdebó János* fotóművész Örményországban készített csodálatos felvételei örvendeztették meg a résztvevőket. A tárlatot egy héten keresztül tekinthették meg a Kulturális Központ látogatói.

A program a Himnusz és az Erdélyi Himnusz éneklésével kezdődött. A vendégek köszöntése után *Kabdebó János* örmény

gyökereiről, művészetéről, a kiállítás képeiről beszélt. *Béres László Attila* ismertette az első két művész pályafutását. *Béres Tímea*, a szoprán énekművész Olaszországban diplomázott a vicenzai Arrigo Pedrollo Konzervatóriumában cumma sum laude dal- és oratóriuménekesként. Számos nemzetközi és hazai fellépést tudhat magáénak: Tosti-dalest (Milano, EXPO 2015); Schubert-dalest (Milano, Loggione del Teatro alla Scala, 2016), 1956-os emlékest (Milano, 2017). Itthon a Deák téri Evangélikus templomban, a *Kodály Zoltán* és a *Liszt Ferenc Emlékmúzeumok*ban hallhatta a közönség Budapesten. Jelenleg az *Andrássy Frigyes* által alapított SZIRT Együttes tagja, amelyben *Kacsóh Pongrácz János* vitézének női főszerepeit éneкли, *Laczó András* operaénekes, érdemes művész partnereként. *Pálmái Árpád*, a tenor énekművész az ELTÉ-n és a Liszt Ferenc Zeneakadémián végzett karnagy, egyházzeneész. Az esztergomi Hittudományi Főiskola musica sacra tanára, a *Temesvári Pelbárt* Ferences Gimnázium

Kabdebó János – kiállított fotói előtt

Béres László Attila

ének-zene tanára és kórusának vezetője. Sok éven át tagja volt a neves Discantus, Cantate, Capella Theresiana, és Schola Gregoriana Budapestiensis énekegyütteseknek. Sok száz fős zárandoklatok zenei vezető-jeként is ismerhetjük. Rendszeresen fellép *Pitti Katalin* opera-énekes-sel, egyházi tematikában. Egyházzene-sz-ként nem csak a katolikus, hanem a protestáns egyházak zenei életében is nagy

Tóth G.-Keller Linda és Koncz Eszter

jártasságot szerzett. Zenei tevékenységének fontos területe a régi magyar muzsika. Rendszeres énekes szólistája az *L. Kecskés András* által vezetett *Kecskés Együttesnek* és a *Tabulatúra Régizene Együttesnek*. A két szereplő csodálatos műsort állított össze, melyben örmény hajrenekkel és virágénekekkel váltottak ki nagy tapsot.

Az Artashat Örmény Nemzetiségi Színház *Tóth G.-Keller Linda*, *Koncz Eszter* és *Bérec Péter* közreműködésével az általuk összeállított *Emlékek* című zenés da-

Béres Tímea és Pálmai Árpád

rabot mutatta be. *Narina* (Tóth G.-Keller Linda) és *Achonik* (Koncz Eszter), örmény testvérlányok új otthonba költöznek, egy régi, öreg ház lakói lesznek. Költözés közben, a pakolás közepette a házban lévő relikviák, tárgyak megszólítják és utazásra hívják főhőseinket. Utazásra, mely a múltba viszi őket. Elrepíti a szereplőket és minket a valóságból az előző lakók, egy előző generáción belüli örmény család életébe. Az előadásban az izgalmas idősíkok, a múlt és jelen pillanatai egyszer csak elhalványodnak, majd teljesen megszűnnek. A lányokat nem csak magába szippantja, de el is ragadja az örmény család megható múltja. Az előadás

végigkalauzolja a testvérpárt és a nézőket az örmény nép történelmén. Életük kezdetétől a végéig. Az előadást *Berec Péter* harmonikajátéka egészítette ki.

A Szózat éneklésével zárult műsort követően a vendégek a Yerevan Örmény Büfé által készített ízletes vacsorát és süteményt fogyasztották el.

Hegedüs Annamária

Incze Lajos

Parajd község és népe – A lakosság faji megoszlása

Parajd lakosságának faji megoszlásáról csak a legutóbbi évtizedekben lehet beszélni, mikor a színmagyar népi rétegre a telep jelentőségének növekedése során zsidók, a hatalom révén németajkuak, a Bach-korszakban pedig mások is nehezedtek. A közigazgatás, de főleg a sótisztség cseh hivatalnokai és német szakemberei éppen úgy tarkították a lakosságot, mint a később ideözönlő örmények.

A zsidók késői beszármazása következtében történhetett meg, hogy a falusi gondolkozáshoz közelebb álló örmények kereskedelmi és ipari üzemeikkel tekintélyes vagyona tettek szert. A zsidóság nem bírta velük a versenyt és így csak lassabb ütemben gazdagodott.

Az örmények három emberöltő óta vannak itt. Résztint Háromszékből, résztint Gyergyó országából, tehát tősgyökeres magyar vidékekről kerültek ide. Gondolkozásmódjuk teljesen beilleszkedett a falu közösségébe, csupán törekvésük volt elütő.

Az első nemzedék, kereskedés és ipar mellett, tetemes birtokot vásárolt össze. Ők szereztek meg az összeomló közbirtokok roncsait.

A második nemzedék, mely még a szerzés idején nőtt fel, görcsösen ragaszkodott a földhöz. Nem akart túlnőni a falusi élet határain.

A harmadik, mely kényelemben nevelkedett és mindent készen kapott, hamar elveszítette egyensúlyát. Mikor a talaj csúszni kezdett alóla, igyekezett minél előbb megszabadulni tőle. Egy részük elveszett, nevüket csak határrészek őrzik.

Más részük a falusi magyar értelmiségbe olvadt. Magyaroknak vallják és vallották magukat. Az 1910-es magyar népszámlálásban, mely az egyén szabad bevallását veszi alapul, már nem szerepelnek. Számuk egyébként sem haladta meg a huszonötöt.

(*Forrás: Erdélyi Magyar Adatbank Hivatal, 1938. 3. szám 195. oldal*)

„Élő emlékezet” – Örmény származású családok Marosvásárhelyen – 8. rész

HARMATH – IZMAEL CSALÁD

Családtörténet

A Harmath család, Hont megye, Kő-Keszi helység birtokosa volt. Korabeli (1273 évi) feljegyzések bizonyítják a család származását. *Keszi János* és *Mihály* nevű testvére I. Lipót császár által 1667. június 22-én nemesi rangra emeltetett, s ezt Ő Királyi Felsége és Kancellárja *Szelephényi György* Esztergomi érsek, valamint *Orbán István* titkár sajátkező aláírásával és függő pecsétjével megerősített.

Szamosújvári *Keszi Harmath Izsák* 1734-ben nem a Harmath család tagjaként, hanem a Keszi név mellé, a Harmath név felvételével együtt kapott nemességet; akinek törvényes leszármazottai:

Keszi Harmath Kristóf –Torda,
Keszi Harmath Bogdán
– Szamosújváron, *Keszi Harmath Mihály* - Zilahon éltek.

Keszi Harmath Sándor 1887 aug. 24 született Tordán. Polgári iskola elvégzése után – az 1900-as évek elején, Marosvásárhelyre jön, kereskedői szakmát tanul. Az örmény Izmael Ferenc méterárú kereskedőnél dolgozik, itt ismeri meg Izmael Annát, akit 1912-ben feleségül vesz.

Dr. Bernády György polgármester a város számára, a ”tornyos városháza”

építéskor kisajátítja a Nagypiac végén lévő Poklos utca házait, így Izmael Ferenc lakóházát is.

Harmath Sándor önálló fűszer és csemegekereskedést nyit 1920-ban, üzlete a Kárnász ház földszinti részén (mai fotózlet helyén) volt. Társadalmi szerepvállalása: tagja volt 1929-től az Erdélyi Szépműves Céh és a Kemény Zsigmond Irodalmi Társaságnak, és énekelt a Római Katolikus Plébánia férfi kórusában is. Az 1930-as években a gazdasági válság a Vörösmarty utca 18 sz. alatti lakóház, és más gyümölcsös-szőlős ingatlan eladására kényszerítik. 1941-ben a Marosvásárhelyi Kereskedelmi és Iparkamara Bizottság tagjának választják, 1942 behívják a Székely Határőr ezredbe, 1943-ban gyertyaöntő üzemet alapít. A világhá-

ború befejezése után a helyi Ipari Szövetkezethél szerény bérért raktárosként dolgozik. 1953-ban a Securitate minden törvényes eljárás lefolytatása nélkül kényszermunkára deportálja a Duna deltába (fogolyként megjárja Bukarest börtöneit is), ahonnan egy év elteltével szabadul. 1965-ben bekövetkező haláláig alkalmi munkát vállal, hogy családja megélhetését biztosítani tudja. Házasságából négy gyermeke születik, Sándor – Anna – Ádám – Ferenc. A család mindvégig Marosvásárhelyen él.

Izmael Anna és Harmath Sándor esküvői képe

HARMATH KRISTÓF Szamosújvár
(*1760 – † ?)

Felesége: SIMKÓ ANNA

Gyermeük:

Sándor (*Torda, 1887 – † Marosvásárhely, 1965) - csemege-fűszerkereskedő 1910-ben telepedik Vásárhelyre

Felesége: IZMAEL ANNA (*Marosvásárhely, 1892 – † Marosvásárhely, 1933),
Házasságkötés: 1912

Gyermekeik:

(1.a) Sándor (*Marosvásárhely, 1913 – † Marosvásárhely, 1948) tanár

(1.b) Anna (*Marosvásárhely, 1914 – † Marosvásárhely, 2005) tisztviselő

(1.c) Ádám (*Marosvásárhely, 1916 – † Budapest, 1996) tanár

(1.d) Ferenc (*Marosvásárhely, 1919) - tanár

Felesége: gr. HALLER ILONA (*1924, Budapest – † Marosvásárhely, 2010)

Házasságkötés: 1948

Gyermekeik:

(d.1) Ferenc (*Marosvásárhely, 1949), Magyarországon él

(d.2.) István (*Marosvásárhely, 1951), Marosvásárhelyen él. 1941-ben katonai szolgálatra hívják a Marosvásárhelyi 27/III gyalogzászlóaljhoz. A mozgósítás után, mint lövészs század parancsnokot

Családi házuk a Vörösmarthy u. 18 sz. alatt

átirányítják a keleti hadszíntérre. Kuty elfoglalásáért vívott harcokban lábán aknaszilánk okozta sérülést szenved. Felépülése után szakasparancsnokként harcol a Felvidéki Csallóközben. 1945 tavaszán Steyer közelében orosz hadifogságba esik, őrizetben tartják a Stocherau és Ramnicu Sarat-i légerekben, majd a foglyokat Oroszországba irányítják. Deportálásuk idején három társával együtt kiugrik a szerelvényből, mindhármuknak sikerül hazatérni Vásárhelyre.

Felhasznált irodalom

Berekméri Árpád Róbert (szerk.), *Marosvásárhelyi magyar Királyi 27. Székely Honvéd könnyű hadosztály tisztii és altisztii kara 1940-1944 között.*

Adatközlő: Harmath István

CSIKY CSALÁD

CSIKY LÁZÁR (*Erzsébetváros, 1808 – † Marosvásárhely, 1897)

Felesége: ISZÁY (ISZÁLY) ANNA (*Erzsébetváros, 1819 – † Marosvásárhely, 1916)

Házasságkötés: 1838, Erzsébetváros

Gyermekeik:

(1) Anna

Férje: SZAPPANYOS ANTAL

(2) József

Felesége: MORVAY MARGIT

(3) F. Károly (*1842 – † Marosvásárhely, 1910) – kereskedő

Első felesége: SZEMANN EMMA (*1853– † Marosvásárhely, 1878)

Házasságkötés: 1871, Marosvásárhely

Második felesége: SZENTGYÖRGYI ANNA

Gyermek az első házasságból:

(3.a) Emil József (*Marosvásárhely,

1873 – † Marosvásárhely, 1949) – örmény-katolikus kereskedő

Felesége: SALÁNKY SZTAKÓ JULIANNÁ (*Marosvásárhely, 1884 – † Marosvásárhely, 1960)

Házasságkötés: 1902, Marosvásárhely

Lakóháza a 20. század elején a Deák Ferenc (Győzelem) tér 26 sz. alatt épült. Jóllehet az építési engedély egyemeletes ház építéséről rendelkezett, de a tér egy-séges arculatának kialakítása érdekében dr. *Bernády György* polgármester szorgalmazta a második szint ráépítését is. A ház földszinti részén volt *Csiky Emil* fűszer és csemege üzlete. Köztudott, hogy elsőként ő biztosította a város borvíz ellátását is, majd kiterjedt kereskedésbe kezdett.

Többedmagával megalapította az „Agroféra” Rt-t, központja a Kossuth u. vasárú – mezőgazdasági gépalkatrészt árusító üzlete pedig a Kossuth u. 6 sz. alatt állt, az államosítás után „Secera” néven vált ismertté. Lakóháza tulajdonjogát még 1932-ben átruházta gyermekeire, ezáltal elkerülve a kilakoltatás és kényszerlakhelyre költöztetést 1949-ben. Gyermekei családját egészen kis lakfelületekre összezsúfolták, s a házba idegen családokat telepítettek.

Gyermekeik:

(3.a.1) **Emma** (*Marosvásárhely, 1903 – † Marosvásárhely, 2006)

Férje: MELCZER JÓZSEF (*Marosvásárhely, 1890 – † Marosvásárhely, 1949)

Gyermekeik:

(3.a.1.1) **Emma** (*Marosvásárhely, 1927 – † Marosvásárhely, 1965)

(3.a.1.2) **Márta** (*Marosvásárhely, 1930 – † Marosvásárhely, 1967)

(3.a.2) **Julianna** (*Marosvásárhely, 1906 – † Marosvásárhely, 1985)

Férje: SZABÓ JÓZSEF

(*Marosvásárhely, 1890 – † Marosvásárhely, 1968)

Gyermekeik:

(3.a.2.1) **Endre** (*Marosvásárhely, 1927 – † Marosvásárhely, 1997)

(3.a.2.2) **Károly** (*Marosvásárhely, 1928 – † Marosvásárhely, 2011)

(3.a.3) **Ferenc** (*Marosvásárhely, 1908 – † Marosvásárhely, 1996)

Felesége: BÁCSY ILONA (*Marosvásárhely, 1909 – † ?)

Gyermekekük:

(3.a.3.1) **Judit** (*Marosvásárhely, 1937 – † 1998)

(3.a.4) **Emil Károly** (*Marosvásárhely, 1914 – † Marosvásárhely, 1988)

Felesége: SÁROSI ERZSÉBET (*1914 – † Marosvásárhely, 1996)

Gyermekeik:

(3.a.4.1) **Erzsébet Ildikó** (*Marosvásárhely, 1939 – † 2014)

Férje: PUNGUTZ KÁROLY

Gyermekek:

(3.a.4.1.1) **Károly**

(3.a.4.1.2) **Szilárd**

(3.a.4.1.3) **Rose-Marie**

(3.a.4.2) **Árpád** (*Marosvásárhely, 1942 – † Marosvásárhely, 2002)

Felesége: ANGELA (*1942)

Gyermekeik:

(3.a.4.2.1) **Judit** (*1967)

(3.a.4.2.2) **Emil József** (*1968)

(3.a.4.3) **Márta** (*Marosvásárhely, 1946)

Férje: TEMPEANU RADU

Gyermekekük:

(3.a.4.3.1) **Monika** (*Erzsébetváros, 1972)

(3.a.5) **Mária Magdolna** (*1918 – † Marosvásárhely, 2004)

Férje: RAÁB ERNŐ (*Parajd, 1913 – † Marosvásárhely, 1980) - kereskedő

Házasságkötés: 1938, Marosvásárhely

Gyermekeik:

(3.a.5.1) Mária Magdolna (*1939 – † Marosvásárhely, 2000)**(3.a.5.2) Anna** (*Marosvásárhely 1940–)

Férje: KOVÁCS BÁNYAI FERENC (*1934 – † Marosvásárhely, 1986)

Gyermekeik:

(3.a.5.2.1) Réka**(3.a.5.3) Éva** (*Marosvásárhely, 1943

– † Marosvásárhely, 1992)

Férje: BAKÓ LÁSZLÓ

Gyermekeik:

(3.a.5.3.1) Andrea**(3.a.5.3.2) Kinga****(3.a.5.3.3) Zsófia***Adatközlők: Kovács Bányai Anikó,
Pungutz Károly**Csiky Emilné sz. Salánky Sztakó Júlianna, férje: Csiky Emil A „fehér kereszt”-hez üzlet reklámja**Családi kép (1945), családfő Csiky Emil, neje Csiky Emilné sz. Salánky Sztakó Júlianna és özv. Salánky Sztakó Károlyné, sz. Worel Irén öt gyermeke házastársaikkal (felső és középső sorban), unokák (alul)**Főtéren „Csiky ház” korabeli képe*

Szomorújelentés

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

Pattantyús-Ábrahám Miklós

villamosmérnök, a Magyar Állami Eötvös Lóránd Geofizikai
Intézet nyugalmazott munkatársa
2016. november 28-án, életének 68. életévében örökre elaludt.
Végso útjára kísérjük 2017. január 9-én 10 órakor
a Farkasréti Temetőben.

Engesztelő szentmise: 2017. január 9-én 12 órakor a Felső-
Krisztinavárosi Keresztelő Szent János Plébániatemplomban
(Budapest XII., Apor Vilmos tér 9.)

A Magyar Földtani és Geofizikai Intézet saját halottjának tekinti!

Gyászolják: Felesége Mária, lánya Boglárka és családja, fia Kristóf és családja,
testvérei és családjaik, valamint mindenki, aki ismerte és szerette.

*Mi vagyok én, ha e planéta
csak egy bevezert margaréta!
Így is ember, se bölcs, se büszke,
égi, földi virágzás tükre.*

(Nagy László)

Fájdalommal tudatjuk, hogy

Dr. Tarján Tamás Arakhel

2017. szeptember 25-én, életének 69. évében elhunyt.
Búcsúztatása 2017. október 24-én 13 órakor lesz a Gödöllői Városi Temetőben.

Gyászolják: testvére, fia, rokonai, barátai, tanítványai, ismerősei.
Halottunkért engesztelő szentmisét mutatunk be 2017. október 25-én
a Piarista Kápolnában (Budapest, V. Piarista köz)

Emléküket kegyelettel megőrizzük!

Búcsú Tarján Tamástól

Tarján Tamás, kedves kollégánk és barátunk 2017. szeptember 24-én, vasárnap éjjel 68 éves korában elhunyt. Ezt a mondatot, amikor leíródik, még nem kísérri, még nem kísérheti búcsú. El kell telnie valamennyi időnek, hogy múlt időben, befejezettséggel gondoljunk rá, ha

erre egyáltalán képesek leszünk. „A búcsút”, írja *Tandori Dezső*, Tamás kedvenc költője, „még mi nem ismerjük, legalább is a hosszútávút”.

Tarján Tamás 24 évesen kezdett tanítani a Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszéken és halálig a Tanszék oktatója

maradt. Az irodalmat és a színházat életanyagaként szenvedélyesen szerette. Ez a szenvedély sugárzott belőle minden pillanatban, amikor a katedrán állt, vagy a szemináriumi teremben a hallgatókkal beszélgetett. Emellett kollégái között is kiemelkedő olvasottsága, emlékezőképessége és a jelen idő teljes megragadásának, megélésének igénye tették őt feledhetetlen tanárrá. Habár nagyon sokat írt, igazí műfaja a szóbeliség volt. Közvetlenül szerette volna átadni, felmutatni az irodalmi élményt, aminek a formája számára végső soron nem a tudás volt. Az irodalmi élmény számára az élet törekénységének, nevetséges hétköznapiságának, foszló, málló és mégis múlhatatlan misztériumának, kimeríthetetlen nagyszerűségének érzékelése volt a nyelvben. Nem véletlen, hogy amikor egyik utolsó nyilvános előadásában a szavak csonkolásáról, a depoetizálásnak erről a durván a nyelvi anyagba metsző eljárásáról beszélt, mint valamiféle orvosi beavatkozásról, azt szemléltette a rá jellemző előzékenységgel, hogy a nagy költészetben a lefelé stilizálást mindig a felemelkedés rejtőzködő vágya élteti. Az irodalomban a felfelé vezető út lefelé indul. A komolyhoz, a tragikushoz csak humorral felvértezve lehet eljutni. Ennek a belső tudása csupán az utolsó években, az utolsó hetekben halványult el benne, amikor kedélyét egyre inkább olyan sötétségek szállták meg,

amelyeket már nem ellenpontoszhatott semmiféle derű.

Tarján Tamás olyan időkben került a Tanszékre, amelyek nem kedveztek az olyan elfogulatlan, minden hősi póz nélkül is a saját mércéjük szerint élő személyiségeknek, mint amilyen ő volt. Ő mindvégig képes volt megőrizni teljes elkötelezettségét a tanítás, a barátok és a hallgatók iránt, ugyanakkor független maradt az akadémiai és az egyetemi világ hierarchijától. Sokat állt színpadon, pódiumon, katedrán, de belső világát csak kevesek előtt tárta föl. Rengeteg befejezetlen beszélgetés maradt utána, halála ezért különösen fáj.

Búcsúzni így most még nem tudunk Tőle. Tandori Dezső Körjáró ballada című versének utolsó soraival gondolunk rá, melyeket sokat idézett jellegzetes gesztusaival kísérvé. Ezekbe a sorokba most már ő is beköltözött velünk maradván, eltűnőben. Nehéz e sorokat nem az ő hangján, az ő hangsúlyaival hallanunk:

*Ajánlom balladám a körnek,
mely a napot viszi az égen,
mely ha néha kissé legörbed,
csak meg is tágul észrevétlen:
Nagy Közönsége, mi vagyunk,
mondhat-e ennél bárki többet?
Míg tudunk, lemaradozunk.*

(Bölcsészettudományi Kar
09.28 honlapról)

Elhunyt Devich János csellóművész, a Zeneakadémia kamarazenetanszékének oktatója, Prof. emeritus (1938–2017)

*Dr. Vigh Andrea, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem
rektora emlékezése*

Tudja az ember, hogy az élet véges, és tudjuk azt is, hogy minden halál felfoghatatlan. De vannak, akikről azt gondoljuk, örökké élnek. Megrendülten és kimondhatatlan szomorúsággal búcsúzom *Devich János Tanár Úrtól* és nem elsősorban a Zeneakadémia rektoraként, annak az intézménynek a vezetőjeként, amely legendás tanáregyéniségét veszítette el. Egykori diákként és jelenlegi kollégaként búcsúzom, hiszen több száz szerencsés zeneakadémista sorstársammal egyetemben én is tőle kaptam azt az alapélményt, amely egy egész zeneakadémista generáció számára éppen Devich tanár úrnak köszönhetően vált evidenciává: hogy a kamarazene elementárisan fontos. Devich tanár úr több mint harminc évig tanított a Zeneakadémián, ahol maga is tanult, s bárki, aki hozzá járt, ugyanolyan emlékeket őriz róla, mint jómagam. Imádtuk az óráit, a precizitását,

hogy mindig tökéletes eleganciával jelent meg, hogy rendkívüli szaktudását képes volt személyes élményeinek elbeszélésébe csomagolva számunkra is élményszerűvé tenni. Számára a kamarazene esetében éppolyan fontos volt a hangszeres muzsikus, mint az adott zenedarab. Azok közé a valóban legendás tanáregyéniségek közé tartozott, akik nem csupán a tananyagot ta-

nították, hanem a diákokat is, nem elsősorban ismereteket adtak át, hanem szemléletet. Életszemléletét az egészséges életvitel, a lelki kiegyensúlyozottság, a szeretni tudás képessége jellemezte. Hiányát semmi nem pótolja, mégis, megnyugtatja az embert a tudat, hogy abban a vészterhes és számos politikai viharral tűzdelt időszakban, amely osztályrészéül jutott, képes volt valóban teljes és boldog életet élni. Amelybe egyaránt belefért a koncertezés, a tanítás és a család. Nem mehetünk vele, de szellemisége itt marad velünk, s nem tehetünk mást, mint hogy megpróbálunk példát venni róla, őrizzük és továbbadjuk szellemi hagyatékát.

Kedves Devich tanár úr, soha nem fogjuk elfelejteni!

Devich János 1938-ban született Szegeden. Középiskolai tanulmányait a

Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola és Gimnázium gordonka szakán végezte, *Sebestyén Sándor* tanítványaként. 1957 és 1962 között a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen *Friss Antal* hallgatója volt, majd 1963-ban a római Accademia de Santa Cecilia-n *Enrico Mainarditól* tanult.

1961-től 1975-ig a Magyar Állami Operaház zenekarának tagja, 1975-től 1985-ig szólamvezetője, 1985 és 1991 között az Országos Filharmónia szólistája volt. 1966-tól 1997-ig a Sebestyén, későbbi nevén a Kodály Vonósnégyes csellistájaként koncertezett világszerte.

1985 óta a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára, 2005 óta rektori tanácsadója volt. Pályája során gyakran tartott mesterkurzusokat itthon és külföldön.

Számos lemezfelvétel örökítette meg játékát, lemezre játszották többek között Haydn,

Mozart, Schubert, Beethoven, Debussy, Ravel, Kodály, Dohnányi vonósnégyeseit, számos zongora- és klarinétötöst, valamint kortárs magyar zeneszerzők műveit.

Élete folyamán sok zenei élettel összefüggő tevékenységet vállalt, pl. a Magyar Zenei Kamara alelnöke, majd a Magyar Muzsikus fórum társelnöke, 1997-től pedig a Magyar Zeneművészeti Társaság elnöke volt.

2013 óta a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti tagozatának rendes tagja volt, Érdemes Művész, kitüntették Liszt-díjjal és Bartók-Pásztory díjjal is.

Devich Jánost a Zeneakadémia saját hallottjának tekinti.

(Forrás: zeneakademia.hu, *Fidelio*)

Devich János 2017. szept. 27-én hunyt el 80 éves korában. Temetése 2017. október 20-án volt az Óbudai Temetőben.

Megjelent Napkut-ban, 2007/10, amelyet saját magáról írt.

Devich János gordonkaművész

(Szeged, 1938. április 3.)

Minden ember életútja két pályán mozog. Az egyik a történelem kényszere és környezete befolyásolja, a másikon önmaga tervezi, építi sorsát. Különösen így volt ez a technika által kitágított tér és az események sűrűsége miatt egyre gyorsuló idő közelmúltjában, a XX. század második felében. És csak a jó Isten a tudója, életem hanyadrészeiben.

Egészséges, lelkileg kiegyensúlyozott, szeretettel

megáldott szüleim második fiaként láttam meg a napvilágot Szegeden, 1938 virágvasárnapján. Tudom, a statisztika szerint minden 365. gyermek virágvasárnap születik, mégis, ha tudat alatt is, mindig önbizalmat adott, hogy én is közéjük tartozom. Talán csak a karácsonyokra gondoltam némi irigységgel.

Kisgyerekkorom játékos és gondtalan éveit kegyetlenül vágta el a Magyarországra

ért háború, aminek végnapjai már Budapesten, egy Batthyány utcai lakásban találták családomat. Az első szirénázás '44 karácsony estéjén kergetett az óvhelyre. Akkor még nem sejtettük, hogy az a rémséges hang két hónapos pinceéletnek volt a nyitánya. Két hónap, napi nyolcórás szakadatlan bombázással, vízhiánnyal, majd szabad rablással, „malenkij robottal”. Az állandó életveszély elmúltával, az újrakezdés izgalmas éveiben a történelem és saját történetem kezdett külön úton járni. Tizenegy éves koromban kaptam először gondnokát a kezembe, egy időben a „csengőfrász” és a létbizonytalanság keserves mindennapjaival. Tanáraink tehetségesnek mondtak, én pedig kétkedés és aggályok nélkül tettem a dolgom, és készültem egy pályára, amelyről még semmit nem tudtam. De azt sejtettem – akkor még csak gondterhelten szüleim félmondatait kilesve –, hogy a történelem hamis útra tévedt, hiszen mást lehetett, mást kellett mondani az utcán, az iskolában, mint otthon, családi-baráti körben.

1956 a katarzis éve. Kitűnőre sikerült érettségim örömét túlszárnyalta a 12 nap mámore, és beárnyékolta a rá következő kétségbeesés. A történelem életünk drámájává vált.

Még ez évben sorsom eldőlni látszott: felvettek a Zeneakadémiára. Öt tanulással eltöltött év barátokkal, egészséges rivalizálással, ártatlan szerelmekkel és a zene habzsolásával. Diploma előtt tagja lettem az Operaház zenekarának.

Újabb csoda: féléves ösztöndíjat kaptam Rómába. Fillérekkel a zsebemben rőttem az Örök Várost. Barátom lett *Michelangelo*, *Raffaello*, *Bernini*, *Bramante*, pihenni a kutak mellé vagy a Palatínus kertjében egy-egy dór oszlop tövébe heveredtem. A Trevi-kút meghálálta bedobott érmeimet:

később vagy húsz alkalommal láttam viszont kedves városomat.

Negyvennyolc kilóra lefogyva tértem haza, de a szabad világ levegőjével tüdőmben és jövőm építésének terveivel gondolataimban. Mint annyiszor, ezúttal is Sándor bátyám nyomdokaiba lépve vonósnégyest szerveztem. Az igen kemény felkészülési időszak munkája hamar hozta gyümölcseit: előbb Budapesten, majd Münchenben nemzetközi versenyt nyertünk. Jutalmunk a Liszt-díj volt, és az impresszáriók érdeklődése. Néhány személcseré után az együttes felvehette *Kodály Zoltán* nevét. Befutottunk.

A végképp elszürkült, hazug és kilátástalan történelem számomra elvesztette jelentőségét. A zene volt az életem – és a Kodály vonósnégyes sikerei. Közel kétezer koncert, több mint ötven lemezfelvétellel munkánk eredménye. Nevezetes koncerttermek, kezdetben silány, majd pompás szállodák, mintegy ötszáz repülőút (benn két kényszerleszállás!) emlékét őrzöm. A jó kritikákat albumba, a rosszakat íróasztalom legmélyébe gyűjtöttem. És hogy igazi „ízeltőt” is soroljak: házi whiskyt ittam egy elszegényedett skót nemes jéghideg házában, feleségem gondosan csomagolt szendvicset majszoltam a Machu-Picchu romjain, bagdadi kereskedő teával, perui parasztasszony friss narancslével kínált, Kínában száznapi tójást, Japánban sabu-sabut kóstoltam, ebévendég voltam a norvég királynál (feleségem jobban főz!), Olaszországban, a kedves Olaszországban végképp döntöttem: a legjobb sajt a világon a gorgonzola.

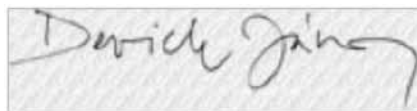
1989, egy borzas hajú fiatalember rész beszéde Nagy Imre emlékezetes újratemetésén ismét közel hozta, sőt mindennapjaink izgalmas részévé tette a történelmet. Az elemi erővel fellángoló reményt,

hogy barátságban lehet egymással egyéni életút és történelem, ha csalódásokkal is, máig táplálom magamban.

Egykori alma materem, a Zeneakadémia már mint érdemes művészt és a Bartók–Pásztory-díj büszke tulajdonosát fogadott vissza tanárként és zenei pályám koronájaként. Habilitálás után 1999-ben kaptam meg egyetemi tanári kinevezésemet. Amennyit adni tudok tudásomból, tapasztalataimból a fiatal művészjelölteknek, annyit igyekszem tőlük visszalesni derűből, energiából, fiatalságból.

Három fiam (újságíró, tanár, jogász) igazi büszkeségem. A muzsikusszereplés ugyan elapadt, de amit szüleimtől örököltem: az egészséget, a lelki kiegyensúlyozottságot, a szeretni tudás képességét tovább tudtam adni életük megtervezéséhez. A hit, hogy a történelem is segít majd ebben, bizakodóvá tesz. Még hetvenévesen is.

Olvasói levél

Árpád kedves, vannak-e Erdélyben élő, örmény gyökerű rokonai?

Amirás Gábor hegedűművész Kolozsváron kezdte pályafutását.

Tordán ma is él *Amirás Éva* tanárnő. A valamikori Torda-aranyos vármegyében voltak „őshonosok”, meg Sajóudvarhelyen.

A TV-ben hallottam a nevét, képet küldött egy meteorológiai jelenségről. Már nem tudom melyikről. Akkor figyeltem fel a nevére.

Mikor megláttam, - kigugliztam – hogy muzsikus.... no meg kellően fekete is!

Bálintné Kovács Júlia

Kedves Júlia!

Köszönöm, a megtisztelő sorait és a megkeresését. Minden tökéletesen igaz, abból amit leírt, a családunk valóban örmény eredetű és Aranyosgyéresről illetve Tordáról származik. A nagyszüleim Tordáról költöztek fel Kolozsvárra a második világháború után. Nagypám (*Amirás Aladár*) a kolozsvári törvényszék vezető ügyvédje volt, nagyanyám (*Amirás Pálma*) a kolozsvári zenei Líceum egyik alapító tanára volt.

Édesapám, *Amirás Miklós* hegedűművész, az ő bátyja, (az én nagybátyám) *Amirás Gábor* zongoraművész. Mindketten nyugdíjasok már, apám itt él velünk Budapesten, Gabi pedig Németországban él a családjával. Én voltam az első a családból, aki már Budapesten született, 1978-ban. Mindenki más Kolozsváron vagy Tordán.

Napi szinten tartjuk a kapcsolatot Amirás Évával Tordán.

Valóban én voltam, aki egy fotót küldtem a TV híradónak, amit le is adtak, a hobbim a fotózás.

Tisztelettel üdvözlöm és jó egészséget kívánok.

Árpád

Az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek 2017. (XXI. évfolyam) évkönyv tartalomjegyzéke

XXI. évfolyam 227. szám 2017. január-február

- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- Karácsony a Fővárosi Örmény Klubban - I.S.
- Beszámoló az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2016. évi működéséről - dr. Issekutz Sarolta elnök
- A GULÁG/GUPVI erdélyi magyar-örmény szemmel - Ispánki Katalin
- Elkobzott életek – vándorkonferencia a Gulágról Szamosújváron - Erkeddi Csaba
- Velünk élő kultúrák: Örmények.. Egy tanulmányi verseny története képekben – kiállítás - I.S.
- Magyar - Örmény Est - Minier Ottó
- Az aradi vértanúk és Czetz János honvédtábornok II. rész - Siposné dr. Kecskeméthy Klára
- Gergely István laudációja (részlet) - Köröndi Jenő
- Vendégségben Pongrátz Gergelynél - id. Wertán Zsolt
- Advent - M.
- Buzdítás a plébánia támogatására - Keve Mária és a kurátorok
- Olvasói levelek
- Kerek évfordulók Hollósy Simon – a muzsikus - Fancsali János
- Hollósy Simon születésének 160. évfordulójára készülnek - Szigeti Porta
- Nagyböngös zeneagapé
- Programajánlók.
- Tálós Géza családfa, családkutatás c. előadása
- Urunk bemutatása (Gyertyaszentelő) ünnepi Szentmise
- Hollósy Simonra való emlékezés
- Fővárosi Örmény Klub
- Hajdanvolt örmények nyomdokain Velencében I. rész – Ispánki Katalin
- Kabdebó János fotókiállítása a Belvárosi Polgári Szalonban - P. Tömördi Viktor
- Megjött a Mikulás - M.
- Egy kitüntetés valódi története I. rész - Gyarmati Béla
- Olvasói levél – Nagy Attila
- Bemutatták Kovrig Béla „Nemzeti kommunizmus és Magyarország. Egy eszme története” című kötetét - Bodnár Dániel/Magyar Kurír
- Döbrentei Kornél születésnapjára köszöntése és Júdás, mint erkölcsi etalon? című könyvének bemutatója - MMA Művészeti Akadémia honlapjáról
- Magyar zenész lett a világ legjobb ütőse 2016-ban - Origo MTI
- Magyarörmény Élő Örökség Új folyóirat, közösségi igényből - E-Népújság.ro
- Vörösváry Ibolya és Vörösváry Márton Újévi koncertje - Vörösváry Gábor

- XIX. Nerses Bedros (1940-2015) emlékkönyv
- XIX. Nersesz Bedrosz (Nersesz Péter) rövid életrajza - fordította Tutsek Árpád
- Egy szíriai örmény katolikus templom tabernákulumának fedőlapját állítják ki Budapesten - Magyar Kurir
- „Élő emlékezet” – Örmény származású családok Marosvásárhelyen – 7. rész
Izmael család, Dudutz család, Dudutz-Pototzky család
- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- Őszentsége II. Karekin, minden örmény legfőbb pátriárkájának és katolikoszának üzenete
- Urunk Jézus Krisztus Szent Születésének és teofániájának ünnepe alkalmából
- 1 % felhívás
- Szomorújelentés – Tauffer Ferenc
- Tintakő könyvesbolt – IDEA könyvtér

XXI. évfolyam 228. szám 2017. március-április

- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- 20 éves az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület - M
- Az EÖGYKE „köveihez” - Béres L. Attila
- Miért alakult meg az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület? - Balogh Jenő
- Búcsúztassuk együtt a telet és ünnepeljük a tavaszt! Farsangi bált tartott az örmény közösség - FŐÖ honlapjáról
- Kitüntették az Örmény Nemzetiségi Önkormányzat Elnökét - XV. Ker. Önkorm. honlap
- Hajdanvolt örmények nyomdokain Velencében 2. rész - Ispánki Katalin
- Egy kitüntetetés valódi története – II. rész - Gyarmati Béla
- Üzenet Budakalásza Kárpát-medencei barátainak - Bálintné Kovács Júlia
- Hogyan találtam rá az erdélyi magyarörmények híres zenész családjára? 1. rész - Bálintné Kovács Júlia
- Jól sikerült zenés együttlétek
- Buzdítás a plébánia támogatására - Keve Mária és a kurátorok
- „Jelszó: Petőfi!” – ünnepi műsor a Fővárosi Örmény Önkormányzatnál - Esztergály Zsófia
- Gulág Emlékév lezárása
- Programajánló – Meghívók
Gyümölcsoltó Boldogasszony ünnepére és „Zeneagapéra”
Fővárosi Örmény Klub 2017. április 20.
Keresztényüldözés a világban? - konferencia 2017. május 5.
Falurombolás Erdélyben – elpusztított templomok, pályázat
Czetz János emlékkonferencia és emlékút
- Olvasói levél - Dr. Wotsch Gyula
- Olvasói levél - Érdi Péter Az Izmael család törzse
- Kinek az öröksége? - Ispánkiné S. Katalin
- Látogatás a Hagigadar örmény kolostorban -Vörösváry Gábor

- Húsvét (Erdélyi örmény konyha, fűszerezve)
- Hazát kaptak, népsorsot vállaltak, interjú dr. Száva Tibor Sándorral – Czegő Zoltán
- A Pázmány Péter Katolikus Egyetem delegációja Örményországban tárgyalt - ppke. hu Hogyan kapcsolódjon őseihez? -Tálos Géza
- Noé bárkája - fából - életnagyságban!
- Hazatalálni – Dájbukát Borbély László (1. rész) - Zsizsmann Erika
- Erdélyjárás felsőfokon Barangolás Máramaros, Bukovina, Radnai Havasok, Csicsói Hargita, Keresztúr és Székelyvarság vidékein
- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- 1% Felhívás

XXI. évfolyam 229. szám 2017. május-június

- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- Fővárosi Örmény Klub – 2017. április 20. - dr. Issekutz Sarolta
- Kerek évfordulók - 80 éve született és 8. éve hunyt el Lászlóffy Aladár (1937-2009) – Alexa Károly: A magyarörmény irodalom
- Miért alakult meg az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület? – 2. rész - Balogh Jenő
- Hogyan találtam rá az erdélyi magyarörmények híres zenész családjára? 2. rész - Bálintné Kovács Júlia
- Képes beszámolókról rendezvényeinkről
- Emlékezzünk és igazságot kérünk! - Dr. Ábrám Zoltán
- Hazatalálni – Dájbukát Borbély László (2. rész) - Zsizsmann Erika
- Egy kítettetés valódi története II. rész - Gyarmati Béla
- Olvasói levél Hollósy Simon – B.J.
- A magyarságőrző XII. kerületiek Kiss Ernő és a Hazajáró nyomába indultak - Hegedüs Annamária
- A Nyugat szinte semmit nem tesz az üldözött keresztényekért - Soltész Miklós
- Keresztényüldözés: amiről nem tudunk eleget - Jakus Ágnes
- Programajánló – Meghívók
  - Czetz János emlékkonferencia
  - Fővárosi Örmény Klub
  - Világosító Szent Gergely búcsús szentmise Budapesten
  - Világosító Szent Gergely búcsús szentmise Szamosújváron
- Képes beszámolókról rendezvényeinkről
- „Élő emlékezet” – Örmény származású családok Marosvásárhelyen, Az Izmael család törzse – II. rész
- Április elseje az örményeknél - Várady Mária
- Örmény motívumokkal ismerkedtek a „hegyvidékiek - Hegedüs Annamária
- Magyarul is olvasható az örmény kultúra alapműve. Bemutatták „A bánat könyvét” - Magyar Kurír, Verestói Nárcisz
- Puskás Attila börtönvevei (Megtorlás Erdélyben) - Tófalvi Zoltán, Háromszék

- Olvasói levél: Tőkés László
- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2017. évi beszámolója és közhasznúsági melléklete

XXI. évfolyam 230. szám 2017. július-augusztus

- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- Czetz János emlékkonferencia - Nemzeti Közsolgálati Egyetem honlapja
- Az örmény diaszpóra jelene Erdélyben és Magyarországon – 1. rész - dr. Issekutz Sarolta
- A millió csillagról - Várady Mária
- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- Laci, köszönjük szépen! - Hegedüs Annamária
- Ízek utcája a Millenárison - dr. Issekutz Sarolta elnök
- Miért alakult meg az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület? – 3. rész - Balogh Jenő
- Finisszás a Galériában LULU 80 - Várady Mária
- Egy kitüntetés valódi története III. rész - Gyarmati Béla
- Kolozsváros olyan város, ahol dal született a híres-neves, nevezetes örmény mészárosról – Bálintné Kovács Júlia
- Hogyan találtam rá az erdélyi magyarörmények híres zenész családjára? (3. befejező rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Olvasói levél (részlet)
- Meghívó Fővárosi Örmény Klub – Kacsóh Pongrác: János vitéz
- Örmények lábnymán Kassán és Vizsolyban - Ispánki Katalin
- Karácsony Ernő emlékkiállítás Szamosújváron az örmény kulturális központban, 2017. július 1.-én - Benedek Katalin művészettörténész
- Megtörtént - Bogdán Kálmán
- EMKE-díj - Bálintné Kovács Júlia
- Csíkszépvíz 2017 - M
- Főzőverseny
- Pál János festőművész kiállítás megnyitója július 12-én
- Fővárosi Örmény Klub 2017. június 15.
- Világosító szent Gergely búcsús mise Szamosújváron - M
- Örmény önkéntes üdvözlés -Ferenczy L. Tibor (és B.K.J.)
- Imponáló kötet a gyergyószentmiklósi és csíkszépvízi magyarörményekről, és annak sóvidéki vonzata -Tófalvi Zoltán
- Szomorújelentések - Vicelár Mária
- Lányi Zsolt

XXI. évfolyam 231. szám 2017. szeptember-október

- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- Máramarostól Bukovinán át a csodás erdélyi hegyvonulatok felé - Szentpétery Katalin
- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- Kerek évforduló - Bálint Tiborné sz. Kovács Júlia - Dr. Issekutz Sarolta
- Miért alakult meg az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület? – 4. rész - Balogh Jenő
- Tanmese az örmény virágról - Balogh Jenő
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület közleménye - dr. Issekutz Sarolta
- Erdélyi magyarörmények az I. világháborúban - Dr. Száva Tibor-Sándor
- Este az örményeknél – Bartók Béla után, szabadon - Várady Mária
- Ünnepek hétköznap - (Béres)
- A film, amit nem fognak bemutatni Törökországban – Filmajánló -Ispánki Katalin
- Kiállítással és könyvbemutatóval ünnepelték szülővárosában Hollósy Simon festőművészt - Zahoránszki Brigitta
- Restaurálták a máramarosszigeti örmény oltárképet - Orosz Krisztofer Levente
- Programajánlók
  - Fogolykiváltó Boldogasszony-napi búcsú és a köré szervezett Tarka nap
  - Aradi Vértanúkra emlékezünk
  - Fővárosi Örmény Klub
  - II. Kárpát-medencei Székely, Csángó és Magyarörmény Fesztivál
  - Húsz éves az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és örmény önkormányzatai c. fotókiállítás
- Balánbánya és őseim kapcsolata - Gyarmati Béla.
- Czetz János emlékének őrzése a magyarországi és erdélyi közösségben - dr. Issekutz
- Egy 1880-ban készült örmény esküvői kép margójára - Dr. Wotsch Gyula
- Csillagok születnek - Fabók Báborka
- Elballagott a szamosújvári magyar líceum első végzős évfolyama - Nagy-Hintós Diana
- Erzsébetváros – Nagyboldogasszony-napi búcsú
- A gyimesbükki Rákóczi vár – Zarándokhely a végeken - Bíró Gábor
- Rondó - Ki tartozik az örmény közösséghez? - Szongoth Gábor
- Az Artashat Örmény Nemzetiségi Színház Zsora Harutunjan Ajakrúzs N°4 című komédiájának magyarországi ősbemutatóján, 2017. szeptember 15

XXI. évfolyam 232. szám 2017. november-december

- Az örmény naptárból - dr. Sasvári László
- Máramarostól Bukovinán át a csodás erdélyi hegyvonulatok felé – EÖGYKE barangolás 2017-ben (2. rész) – Szentpétery Katalin
- 20 éves az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a képviselőiből alakult II. kerületi Örmény Önkormányzat – Fotókiállítás – B. J.
- Az örmény naptárból

- Az Aradi Vértanúkra emlékeztünk – M
- Aradi Vértanúkra emlékeztek a XV. kerületi örmények október 6-án – Dr. Cs. G.
- Az örmény Fülemile, Arany János és az egyházdoktor Naregi Szent Gergely – Várady Mária
- Kerek évfordulók
  - 385 évvel ezelőtt született I. Apaffy Mihály –M
  - 170 évvel ezelőtt született Czárán Gyula
- Elsőprő siker a Kárpát-medencei Székely és Magyarörmény Fesztivál – Pagonyi Judit
- Első ízben adták át a Czetz János-díjat - Siposné prof. Kecskeméti Klára és Pagonyi Judit
- Szongott Kristóf 110 – Sz. G.
- Örményországból jött Székelyföldre kutatni – Bedő Zoltán
- Egy kutatás összegzése (Ágyú- és lőporgyártás a Székelyföldön)
- Műemlékvédelemből jeles (részletek) – Gaál György
- Czetz János lovas szobor – M
- Programajánló
  - EÖGYKE közlemény
  - XV. kerület Nemzetiségi Karácsony
  - Jön a Mikulás!
  - XII. kerületi ÖNŐ Karácsonyi műsor és közmeghallgatás
  - FŐÖ és a XV. kerület közmeghallgatása
  - Az EÖGYKE és FŐÖ karácsonyi ünnepi műsora
  - Karácsonyi zeneagapé
  - 2018 Fővárosi Örmény Klub január
  - 2018 Fővárosi Örmény Klub február
  - Örményországi utazási hirdetmény
- Fogolyánok emlékezete – Háromszék
- A fővárosi örmény csapat főzött Szépvízen – Eszergály Zsófia és Ispánki Kati
- Zalatnai hírek – Gyarmati Béla
- A Mélikekről – Gyergyóremete , Helytörténeti érdekességek
- Gálaműsor a Hegyvidéken – Hegedüs Annamária
- Parajd község és népe – A lakosság faji megoszlása – Incze Lajos
- „Élő emlékezet” – Örmény származású családok Marosvásárhelyen – 8. rész
  - Harmath-Izmael család
  - Csiky család
- Szomorújelentés: Pattantyús Ábrahám Miklós, dr. Tarján Tamás Arakhel
- Búcsú Tarján Tamástól
- Elhunyt Devich János csellóművész, a Zeneakadémia kamarazenetanszékének oktatója, Prf. emeritus – dr. Vígh Andrea
- Devich János gordonkaművész – Devich János (2007)
- Olvasói levél – Bálintné Kovács Júlia
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek 2017. (XXI. évfolyam) évkönyv tartalomjegyzéke

Örmény miniatúra, XIII. század

Krizdosz dzsnáv – ávédisz! Krisztus megszületett – hirdessétek!

Az erdélyi örmény-katolikus templomokban felcsendülő karácsonyi ének szavával kíván áldott karácsonyi ünnepeket, egészséget, békességet és bőséget az új esztendőben az

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület és a Szerkesztőség

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1251 Budapest, Pf. 70. **Tel/fax:** 06(1) 201-1011

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület kéthavonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja:

Fővárosi Örmény Önkormányzat

(1054 Budapest, Akadémia u. 1. I. emelet 179, telefon: 332-1791),

a Budavári Örmény Nemzetiségi Önkormányzat és a Zuglói Örmény Önkormányzat.

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Felelős főszerkesztő és kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár)

Szerkesztőség: 1251 Budapest, Pf. 70. Tel/Fax.: (1) 201-1011

Lapzárta: minden páratlan hónap első hétfőjén!

Tördelés: Harsáczki György

Nyomdai munkák: Pannónia Nyomda Kft.

